GERŲ IR BLOGŲ RAŠTŲ SKAITYMAS

parašė
D-ras. *A. Maliauskis.*

Kaunas
„Šviesos“ spaustuvė Did. Vilniaus g-vė 34.
1921 m.

Gerų ir Blogų Raštų Skaitymas

parašė

D-ras *A. Maliauskis.*

Kaunas
„Šviesos" spaustuvė Did. Vilniaus g-vė 34.
1921 m.

Įžanga

Kas žino lietuvių gyvenimą, tas neabejoja apie lietuvių katalikų ir jų kunigų pasišventimą. Ar prie aukų, ar prie visuomeniško darbo jie yra pirmieji. Bet yra viena srytis, srytis labai svarbi, į kurią daugelis ir pačių kunigų tinkamai neatkreipia savo atydos.

Situo rašto norėčiau atkreipti jų atydą į tą apleistąją srytį, nei vieno neužgaudamas, nei vieno ómenyje neturėdamas.

Katalikai duoda jiegų savo priešams.

Yra faktas, kad lietuvių visuomenėje užsilaiko ir pagaliaus platinas socijalistų bei laisvamanių laikraščiai. Tie laikraščiai užsilaiko ir platinas ne vien su savųjų, bet ir su katalikų pagelba. Jei katalikai tų laikraščių nepirktų ir neskaitytų, jų leidėjai netrukus turėtų uždaryti savo redakcijas.

Kaip tai yra, kad katalikai palaiko ir remia katalikystės griovėjus? Tas klausimas ineina į galvą daugeliui ir kunigų ir šiaip jau katalikų. Kad jį išrišus, surandama įvairių pašalinių priežasčių, bet vienos, pačios svarbiausios, paprastai nematoma, nes ji yra tampriai surišta su musų pačių kalčia.

Apsižiurėję, pamatysime, kad musų tarpe yra ir netikusių kareivių kovoje prieš besiplatinantį bedievystės ir socijalizmo potvinį. Iš tų netikusiųjų kareivių vieni visai prieš laisvamanijią ir socijalizmą nekovoja, kiti kovoja vos gyvi, kiti nors ir uoliai imas darbo, bet veikia netikusiu budu.

Laisvamaniškų raštų kenksmingumas.

Nemanau, kad besusirastų bent vienas, kurs dar abejotų apie laisvamanišką ir socijalistišką raštų skaitymo pragaištingumą. Gyvais atsitikimais kasdien gyvenimas skelbia, kad laisvamaniškų ir socija-

listiškų raštų skaitymas stačiai veda žmones į bedievystę, o bedievystė atidaro duris į ištvirkimą, ištvirkimas-gi neišvengtinai gamina supuvimą pagaliaus ir tautystės srytyje.

Tatai, juo daugiau žmonių skaito socijalistų ar laisvamanių raštus, tuo labiau plečias bedievystė ir ištvirkimo tvanas, tuo greičiaus tauta smunka į supuvimo bedugnes. Iš laisvamaniškų ir socijalistiškų raštų sklysta tautų grabo tvaikas.

Iš to aišku, kad prieš laisvamanių bei socijalistų raštus turi kovoti kiekvienas tėvynainis, kuriam rupi, kad musų tauta nepražutų, kiekvienas katalikas, kuris brangina tikėjimą ir dorą, o ypatingai kunigas, kurs yra oficijalis tikėjimo ir doros platintojas bei apginėjas.

Priemonės kovai.

Kaip reikia pasekmingai kovoti su laisvamanija ir socijalizmu?

Daug yra toje kovoje priemonių, bet trumpame rašte jų visų nenurodysi ir neišgvildensi. Ta tai paminėsiu bent vieną kitą svarbesnę labiau pri einamą.

Auklėjimas.

a) Pirmoji priemonė yra tinkamas vaikų mokinimas bei auklėjimas.

Vaikus mokinant reikia jų tikėjimą paremti ne vien jausmais, kurie mainos, kaip vėjai pavasarį, bet ir protu, kurs yra daug pastovesnis. Ir vaikas, ir suaugęs turi tikėti ne vien delto, kad taip jam tiasakyta, bet ir žinoti, kaip tą savo tikėjimą pamatuoti, t. y. delko jis tiki.

Vaikus auklėjant, nuo pat mažo, reikia juos įtikrinti, kad tikėjimas butinai reikalingas išganymui, kad socijalistiškų ir laismaniškų raštų skaitymas stačiai veda prie nustojimo tikėjimo, doros ir galop į amžiną pražuvimą.

Blėdies parodymas.

b) Antroji priemonė yra išaiškinimas, kaip blogu dalyku yra skaityti laisvamanių ir socijalistų raštus. Ta priemonė daugelio arba visai nevartojama, arba vartojama, bet neužtektinai. Delto šitoje srytyje žmonių mintyse viešpatauja tamsybės, kurių pasekmės yra pražutingos ir tikėjimui ir dorai ir tėvynei.

Kai kurie iš nesusipratusių katalikų sako: „Skaitydamas laisvamanių ar socijalistų raštus, aš teskaitau tik tai, kas yra gero, kas blogo aš paliekšu neskaitęs.“ Iškur tu, skaitytojau, žinai, kas ten yra gero, o kas blogo? Juk tuose laikraščiuose nėra pa-

rašyta: „katalike, skaityk šitą raštą, tas yra tau geras, neskaityk to, tas yra tau blogas." Bet jei ir butų tai parašyta, tai butų tik apgaulė. Kas tame laikraštyje yra gero, o kas blogo, tu sužinojai tik tuomet, kada perskaitei visą laikraštį, o tu sakais, neskaitąs to, kas bloga.

Kitasis sako: „Skaitydamas laisvamanių ar socijalistų raštus aš gerai moku atskirti pelus nuo grudų, aš matau, kur tiesa, o kur melagystė." Toks pasiaiškinimas yra tik tuščias pasiputimas kaip ano kalakuto. Sakysime, tu skaitei socijalistų ar laisvamanių laikraščiuose, kad ten ir ten katalikai ar kunigai padarę tokią ar kitokią piktadarystę. Iš kur tu žinai, ar tikrai tas atsitiko ar ne? Juk norėdamas sužinoti, ar tai tiesa ar ne, turėtumei nuvažiuoti į tą vietą ir ten pats teirauties, ar bent per kitus toje vietoje tyrinėti, ar tikrai įvyko aprašytoji piktadarystė, ar ne ir kas ją padarė. Na, o ar daug tokių skaitytojų surasi, kurie taip tyrinėtų? Nėra nei vieno.

Perskaitęs, kad ir neteisingiausį, pramanytą aprašymą, beveik kiekvienas pasako: „Turbut tas tikrai buvo, kad taip laikraščiai rašo."

Tokiu budu melagystę tu paskaitei tiesa. Juo daugiau tokių melagysčių prisiskaitai ir juo labiau

įtiki, tuo labiau grimsti į tamsybes, atsitrauki nuo tiesos, nuo tikėjimo.

Kitasis, atsispyręs tvirtina, sakydamas: „Nors ir skaitau socijalistų ar laisvamanių laikraščius, bet aš jiems netikiu, delto jie man negali pakenkti, aš tikėjimo neatsižadėjau ir neatsižadėsiu."

Toks žmogus nei manyte nemano, kaip klaidinga yra ta jo nuomonė.

Mokslo yra prirodyta, kad perskaitytosios klaidos ar melagytės nedingsta. Jos renkas žmogaus mintyje, tartum anie vandens lašeliai į padėtąjį po palašo kibirą. Vandens lašeliai renkas kibire prie kits kito ir, ilgai varvėdami, pripildo pilną kibirą.

Taippat ir anos perskaitytosios netiesos renkas žmogaus mintyje prie kita kitos, kol galop nepripildą žmogaus mintį. Kaip kibirui privarvėjus vanduo pradeda bėgti per viršų, taippat ir, netiesai persėdus protą, ji ima viršų, žmogus atsitraukia nuo tiesos, nuo tikėjimo ir tampa bedieviu.

Tą patį parodo ir gyvenimas. Plačiau apsidairę, pamatysime šimtus ir tukstančius tokių, kurie seniau buvo gerais katalikais, o dabar jau yra atvirais bedieviais. Kaip tai atsitiko?

Per savo nesupratimą, ar per kieno įkalbėjimą

jie pradėjo skaityti laisvamanių ar socijalistų raštus. Pradžioje jie netikėdavo į tuos prasimanymus, melagystes, bjaurėdavos užpuldinėjimais ant Bažnyčios, bet ilgainiui jie apsiprato su tais šmeižimais, ėmė po trupučiuką tikėti tiems prasimanymams ir galop visai įtikėjo į socijalistų bei laisvamanių skelbiamasias neteisybes ir netiesas.

Juo labiau jie tikėjo blogiems raštams, tuo labiau jie šalinos nuo Bažnyčios, nuo tikėjimo kol galop visai jo nustojo ir paliko tikrais bedieviais.

Tatai kiekvienas blogų knygų ar laikraščių skaitytojas turėtų gerai pagalvoti: „Jei šimtai ir tukstančiai paliko bedieviais, beskaitydami laisvamanių ar socijalistų raštus,delko negalėtų tas pats atsitikti ir su manimi?“ Kiekvienas katalikas, kurs skaito socijalistų ar laisvamanių raštus, turi rimtai savęs paklausti: „Ko aš geriau atsižadu, ar savo tikėjimo, kurs yra vienintėliu keliu į išganymą, ar melagingų bedieviškų raštų.“

Prie ko atveda blogų raštų skaitymas?

Daug yra liudnų pavyzdžių, kurie aiškiausiai prirodo, prie kokių nelaimių atveda bedieviškų socialistiškų ir laisvamaniškų raštų skaitymas. Aš čia privesiu bent vieną atsitikimą, kurs nesenai įvyko Amerikos mieste Philadelphijoj. Tą atsitikimą gražiai aprašė Vystanti Šakelė. Sit kaip atsitiko.

Jaunas vaikinas vardu Pranas N. buvo tikintis katalikas ir dorai gyveno. Atvažiavęs iš Lietuvos į Ameriką, jis apsistojo Philadelphijos mieste ir apsigyveno pas gerus katalikus lietuvius Karpus. Jie gyveno Philadelphijoj prie gatvės vadinamos So Front st. Pranas N buvo geras darbininkas, ne tinginys, ne girtuoklis, taupydamas pinigus jis padoriai susidėjo arti 2000 dolierių.

Tą pajutę, pasaulio lygintojai socialistai susitarė jį sulyginti su girtuokliais plikšais, kokiais patįs buvo. Pradžioje jie jam kalbėjo, kad pasaulio tvarka esanti negera. Jam nelabai tikint, jie nuolat atkartodavo, kad skaitytų tuos laikraščius, kuriuos tie nenaudėliai vadino „darbininkiškais“. Jiems nerupėjo Pranui gyvenimą pagerinti, bet rupėjo, kam jis turi daugiau pinigų už juos.

Ant bedieviškos meškerės jie užmovė darbininkišką slieką. Darbininkui su socijalizmu taip gerai;

kaip sliekui buti užmautam ant meškerės. Bet Pranas N. to nesuprato. Pradžioje socijalistų laikraščiuose jis dar žiurėdavo, kas rašoma apie darbininkus, bet nepraleizdavo neskaitęs nei pliauškimų prieš kunigus ir tikėjimą.

Neilgai trukus namiškiai pamatė, kad Pranas, parėjęs iš darbo, ima nešvariai pliauškėti, blevizgoti. Tai buvo pirmieji ženklai, kad socijalistų apšvieta jame prigijo. Veikiai Pranas ėmė šnekėti, kad nėsą Dievo. Šeimininkas Karpus bandė vaikinui patarti, kad saugotųsi negerų draugų ir liautųsi skaitęs šlamštus. Pranas pasirodė atkaklus. Jis sakėsi daugiau išmanąs už tuos, kurie jį prie gero vedė.

Baimė buvo, kad naujasis socijalistų mokinys neužkrėstų šeimininko vaikus savo blevizgomis. Tą pamatęs Karpus ir negalėdamas Prano peršnekėti, pasakė jam pasiieškoti kitur vietos. Pranas išsikraustė.

Bekraustydamas daiktus, Pranas rado savo skrynioje maldų knygą, šventą žvakę ir rožančių, kuriuos jam buvo įdavus jo motina. Išmėtęs tuos daiktus su panieka ant žemės, jis karčiai nusijuokė ir savo motiną pavadino tamsuole. Motiną pažeminęs, save paaugštinęs, Pranas išėjo laimės ieškoti ir apsigyveno pas pasaulio lygintojus — socialistus.

Įnamiui išėjus, šeimininkas Karpus pakėlė nuo žemės numestąją knygą. Ji, tarsi jam prakalbėjo: „Tu nepaniekyk manęs: dar aš galiu buti naudinga“.

Persikraustęs pas socijalistus, Pranas veikiai prisirašė prie jų kuopos, ėmė vaikščioti į socialistų susirinkimus. Viename posėdyje jis patyrė, kad socialistų kuopai truksta pinigų labai svarbiems reikalams. Draugai socialistai pradėjo prašyti jo pinigų paskolinti. Turėdamas kur-gi nepaskolinsi „darbininkų apgynėjams“. Ne visus nei reikėjo paskolinti, tiktai šešiolika šimtų. Keturi šimtai dar liko Pranui.

Pasirodęs tokis geras viešiems reikalams, Pranas surado nuoširdžių prietelių. Bet tie betarnaudami „darbininkams“, buvo „pašventę“ arba teisybę pasakius, pralėbavę visą savo turtą, ir jie prašė Prano paskolinti. Naujasis socijalistas skolino. Jam beliko vienui vienas šimtelis.

Pats Pranas jau nebebuvo taip taupus, kaip pirma kol tariamosiose katalikiškose tamsybėse gyveno. Paskutinis jo šimtelis nebesidaugino. Mat laimingas laisvės gyvenimas brangiai atsieina.

Pritrukęs pinigų; Pranas paprašė gerojo draugo, kad atiduotų skolą. Draugas supyko, skolos neatida-

vė ir dar ėmė Praną pašiepti. Veikiai Pranas pajuto, kad ir kiti jo skolininkai yra tokie pat.

Į Dievą jis nebetikėjo, pinigų nebeteko, tai kam-gi ir begyventi? Užbėgo Pranas ant antrų lubų ir šoko žemyn pro langą. Kriste nukrito, bet neužsimušė. Pakilęs vėl užėjo augštyn ir nebešoko, o tik galva žemyn pasileido kristi. Nukrito, susimušė galvą ir kruvinas gulėjo ant žemės.

Policijos vežimas paėmė nabagą ir nuvežė į ligonbutį. Socijalistai džiaugdamiesi šnekėjo: „Vienas durnius mažiau. Dabar jam nebeteks mus kvaršinti už pinigus".

Tečiaus nelaimingasis po kelių dienų ligonbutyje atsigavo, tik nežinojo nei kur nei kaip esąs. Patyrė tą istoriją šeimininkas Karpus ir nuėjo į ligonbutį. Pranas, pamatęs Karpų, tą tariamąjį „tamsuolį kataliką", labai nudžiugo, apsakė savo gyvenimą tarp socijalistų, išdėjo savo nelaimę ir klausė, ką daryti.

„Kaip norėčiau, kad kunigas ateitų," pridėjo Pranas. Bet tuoj jo kalba susimaišė. Nebvilties apimtas, jis ėmė kartoti, kaip jis kunigus keikė, kaip jis sakė, kad juos reikia iškarti, bažnyčias išdeginti ar

sugriauti. Nusiminęs Karpus ėmė jį raminti. Švelnus užuojautos žodžiai prablaivė ligonį. Jis įgijo vilties. Karpus įtikrino, kad kunigas ateis ir nieko neišmėtinės. Pranas ir pats atsiminė katalikų mokslą apie atgailą. Ašaros kaip žirniai ėmė ristis jam per veidą. Jos nurito nebviltiės akmenį nuo Prano širdies, ir jis kiek nurimo.

Šeimininkas iš ligonbučio nuėjo tiesiog pas kunigą į Šv. Kazimiero lietuvių parapiją ir apsakė viską. Kunigas tuo nuėjo į ligonbutį.

Kunigo regėsio Pranas neišturėjo. „Kaip jis gal man dovanoti, kad aš ant jo tokių niekų šnekėjau?" mintijo ligonis. Jis apsivertė kniupščias, įsmeigė veidą į pagalvę ir nesidavė įkalbinti. Kunigas kalba meilingai su užuojauta, ligonis nieko neatsako. Gražiausi žodžiai, aiškiausi pavyzdžiai... viskas lyg į akmenį.

Ir kunigui nervai pailso nuo įtempimo. Ligonio gyvybė pavojuje, mirtis ir pragaras taip arti, kad net baugu darosi. Kunigas sėdėjo pas lovą ir laukė taip ilgai, kaip ilgai galima sėdėti ligonbutyje. Po ilgų tylėjimų kunigas keliais atvejais bandė prašnekinti ligonį, bet veltui. Galutinai kunigas išėjo iš ligonbučio nieko nepelnęs.

Inėjęs į savo kambarį, kunigas puolė ant kė
lių ties kryžium ir karštai meldėsi. Niekad aiškia
jis nesijausdavo esąs taip bejiegis prie žmonių šir
dies, kaip dabar, niekad stipriau nesuprazdavo, ka
nusidėjėlių atvirtimas ne tiek priklauso nuo kunig
mokslo; nei nuo jo iškalbos, kiek nuo Dievo malonės

Perėjo kelios dienos po šito atsitikimo. Kuni
gas vėl nuėjo į ligonbutį Prano aplankyti ir vėl ra
do juodą pragarinę beviltį. Ligonio sveikata išrod
blogesnė. Grįžo kunigas namo ir antru kartu niek
gero nepadaręs. Sugrįžęs vėl meldėsi.

Praslinko nuo to gana daug laiko. Ligoni
žaizdos ėjo kas kart geryn. Karpus vėl nuėjo Pra
no aplankyti ir paklausė: „Ar buvo kunigas?"

„Buvo", atsakė Pranas, mačiau jį, girdėjau
kaip man kalbėjo apie Jezaus kančią, bet aš nega
lėjau nei žodžio ištarti. Kaip ir tarsi, juk aš pa
esu sakęs, kad reikia kunigus iškarti. Kaip aš ja
tą pasakysiu į akis?" Tą ištaręs ligonis užsideng
veidą ir ėmė verkti.

Jo lankytojas, p. Karpus, ėmė šnekėti: „Bro
lau, tu klysti".

„Nežinau", atsakė ligonis, „kas su manim yr

Tik žinau, kad kunigas negali eiti pas mane. Negali, negali! Velnio kąsnis aš esu; kam aš žadėjau kunigus iškarti?“ Tą ištaręs, ligonis vėl užsidengė veidą rankomis ir vėl ėmė verkti.

„Nebuk mažas, Pranciškau,” tarė p. Karpus. „Kunigo dar nepakorei. Jei vieną butum pakoręs, tai kitas tau duotų išrišimą. Pats Kristus meldėsi už tuos, kurie Jį kalė prie kryžiaus; meldžiasi ir kunigai už savo priešus. Jei netiki išbandyk.”

„Tamsta! Išimk mane iš ligonbučio, išgelbėk iš nelaimės, priimk į savo namus, pakviesk kunigą!”

Karpus yra geras žmogus. Jis pasižadėjo atsiimti jauną vyrą į savo namus. Pirma jis nuėjo pas tuos socijalistus, kur Pranas paskiausiai gyveno ir savo turtą bei sveikatą prarado. Jie pasirodė tokie „geri darbininkų prieteliai,“ kad nenorėjo atiduoti nei Prano drabužių. Karpus parsivežė jaunikaitį iš ligonbučio ir davė žinią kunigui, kad ligonis jau jo namuose.

Kunigas veikiai atvyko. Ligonis gražiai atliko išpažintį ir priėmė Švenčiausią Sakramentą. Linksmas ir šviesus buvo Prano veidas, jis karštai meldėsi, jo akyse tiesa buvo ašarų, bet jos buvo links-

mumo, džiaugsmo ir ramybės ašaros. Pranas jau vėl jautės žmogumi.

Kunigui išėjus, Karpus padavė Pranui jo maldaknygę, rožančių ir šventąją žvakę, tuos visus daiktus, kuriuos Pranas buvo išmetęs iš savo skrynios ir pavadinęs prietarais. Kaip džiaugsmingai jis juos priėmė ir kaip meilingai su pagarba pabučiavo!

Šeimimininkė to nematė. Vyras jai pasakė atidavęs tuos daiktus ligoniui. Ji tarė: „Negerai padarei; jis silpnas, pamačius tuos daiktus gal protas jam susimaišyti.“

Ligonis išgirdo tuos žodžius ir tarė:

„Dabar mano protas jau nesusimaišys, tik atsitaisys. Sumišę[illegible]vo mano protas, kad aš prie socijalistų pri[illegible]a.“

Namiškiai susirinko ligonio kambaryje. Bet Pranas juos paprašė, kad paliktų jį vieną pasimelsti. Dvi valandas jis meldėsi. Po to pažiurėję namiškiai rado jį beklupant ant grindų.

Pranas dabar išgijęs. Dviejų tukstančių jis nebeturi, bet žino, kad ne socijalistai yra darbininkų prieteliai, ir kad nereik skaityti bedievių socijalistų ar laisvamanių raštų. Brangiai vaikinui ta žinia atsiėjo. Kad nors kiti pasinaudotų jo pratyrimu.

Kitas blogų raštų skaitymo pavizdys.

Du lietuviai Montvidas ir Kiaulienas atvažiavo iš Lietuvos į Ameriką. Lietuvoje abu juodu buvo katalikų. Bet atvažiavusiu į Ameriką, susidėjo su bedieviais socialistais, uoliai ėmė jų laikraščius skaityti. Beskaitydami tuos raštus, jie atšalo tikėjime, ėmė šalinties nuo bažnyčios galop visai išvirto į bedievius.

Kadangi bedievių laikraščiuose buvo nuolatiniai užsipuldinėjamai ant kunigų, nuolatiniai ant jų siundimai, tatai tų raštų prisiskaitę Montvidas ir Kiaulienas nutarė nužudyti kunigą Žebrį. Niubriteno (New Britain'o. Conn.) kleboną. Aštuntoje valandoje vakarą, juodu atėjo su revolveriais į klebonija ir paleido kelis šuvius į kleboną Žebrį. Šis kraujais apsipylęs krito ant žemės ir tuoj numirė.

Piktadariu, bijodamu, kad klebono tarnaitė juodu neišduotu, ją pasivijo ant klebonijos augšto ir nusmaugė.

Abu piktadariu buvo suimtu. Teismas juodu nuteisė pakarti. Prieš pakariant ir Montvidas ir Kiaulienas prisipažino, kad juodu prie tų baisių piktadarysčių atvedęs bedieviškų raštų skaitymas.

Tokių atsitikimų yra galybės ir kitur.

Kovoti su blogais raštais mus verčia tėvynės meilė.

Musų tauta tegali susilaukti laimingesnės ateities, jei ji bus sveika, augs, stiprės. Ji bus sveika tik tuomet, kada jos sąnariai gyvens sulyg prigimimo įstatymų.

Prigimties įstatymus nurodo protas. Bet ta proto šviesa beveik visiems yra miglota, o tolimesnėse prigimties įstatymų išvadose dažniausiai visai užgesta. Valia ir blogi palinkimai žmogaus protą kartais visai iškreipia. Delto kai kurie filosofai priėjo prie tokių kvailybių, kad dorą ėmė mastuoti kuniškais malonumais. Tatai sulyg tų paklydėlių filosofų nuomonės paleistuvystė butu ne pasibjaurėtina šlykštybė, bet augšta dorybė.

Prie tokių tatai suklydimų gali prieiti ir šviesus protas doros srityje.

Tatai pirmoji jėga, kuri žmogų veda nuo blogo prie gero, yra protas. Bet ta jėga yra silpnutė.

Antroji jėga, kuri žmogų traukia nuo blogo ir veda prie gero, yra tikėjimas ir juomi paremtosios doros įstatymai. Tie patįs prigimimo įstatymai, kuriuos taip neaiškiai tepažįsta pats protas, yra aiškiai ir griežtai paskelbti dešimtyje Dievo įsakymų. Tikėjimas, kad atitraukti žmogų nuo blogo ir atvesti jį prie

gero, vartoja galingiausius veiksnius, būtent už blogus darbus jis žada pragarą už gerus darbus dangaus linksmybes. O žmogaus valia naturaliai linksta prie to, ką skaito sau geru, traukias nuo to, ką skaito sau esant nelaime, ar blogu.

Bet visugalingiausis akstinas yra Dievo meilė. Juo labiau žmogus myli Dievą, tuo labiau stengias Jam įtikti ir būti doru. Kas tobulai myli Dievą, tas yra doros srytyje milžinu didvyriu. Tokiais yra šventieji.

Bet tie veiksniai neturi prasmės be tikėjimo Kas bijos pragaro, kas ieškos dangaus, jei netiki jų esant. Kas mylės Dievą, kas pildys Jo įsakymus, jei netikės, kad Dievas yra. Tatai tikėjimas yra doros pamatu. Juo kurs stipriau tiki, labiau myli Dievą ir yra įpratęs pildyti doros įsakymus, tuo galingesnių reikia pagundų, kad jis beatsisakytu nuo doros ir be įpultų į blogą.

Aišku, kad žmogus rečiau teįpuls į blogą, jei jį nuo blogo trauks ir ves prie gero dvi galybi, būtent protas ir tikėjimų paremtieji doros įstatymai negu, kad jį patį tetrauktu prie gero tik viena silpnesnioji proto galybė. Tatai, kas ardo tikėjimą, ardo galingiausijį doros pamatą, kad ją bepalikus ant vieno proto. Pastačius dorą ant vieno silpnesniojo pamato

būtent ant proto, ir pati dora labai susilpnėja. Tuomet užtenka daug menkesnės pagundos, kad žmogus pasiduotu blogam. Tuomet puolimai į blogą bus dažnesni ir tauta bus doros srytyje daug žemiau nusmukusi.

Dora gi yra tautos sveikumo ir gyvybės pamatu. Viena iš didžiųjų priežasčių, delko žlugo tokios galingos senovės ciesorystės kaip Babilono, Romos ir t. t., buvo jų ištvirkimas. Prancuzija kitados taip pat buvo sveika ir labai galinga šalis. Bet ilgainiui bedievystė ėmė skverbties į visuomenę per netikėlių raštus, mokyklas, didesnioji Prancuzijos dalis nustojo tikėjimo ištvirko ir ėmė pūti.

Aiškiausiu prancuzų tautos puvimo apsireiškimu yra ten labai išsiplatinęs neomaltuzianizmas. Ypatingai tuose Prancuzijos kraštuose, kur gyventojai labiau atmetė tikėjimą, ištvirkimas taip įsivyravo, kad daugiau žmonių miršta negu gimsta. Jau prieš didžiąją pasaulinę karę mirtis keletą kartų Prancuzijoj gyvybę nugalėjo, o dabar ji ten viešpatauja,kaip savo namuose. Dabar Prancuzijoj miršta žmonių daug daugiau negu gimsta. Taip tatai nustojusi tikėjimo Prancuzija ištvirko ir žengia į grabą.

Jei taip yra su didžiosiomis tautomis, kas bebutų su musų maža Lietuva, jei jos gyventojai ištvirktų! Jos pražuvimas įvyktų dar greičiau.

Perskleidę Lietuvos istoriją, pamatysime, kaip musų protėviai garbingai gynė savo tėvynę nuo priešininkų. Mažais jiems rodės ir patys didieji vargai, jei tie buvo reikalingi tėvynės labui. Drąsiai jie guldė galvą už savo šalelę, dėlto jų prakilnųs darbai šviės per amžius.

Mes esame tų garbingųjų protėvių vaikais, delto turime eiti jų pramintasiais takais.

Dabar musų tikėjimui ir tėvynei gręso didis pavojus. Paskutiniais laikais priviso Lietuvoje daug netikėlių, kurie rausas po pačiais tikėjimo pamatais. Jie platina apie tikybą ir jos tarnus neteisingas, neteisingiausias žinias. Mat jie šitaip sau galvoja: jei mes apšmeižšime kunigus ir įkalbėsime, kad jie yra nedorėliai žmonių neprieteliai, tuomet nieks jų nebeklausys. Žmonės liausis vaikščioję į bažnyčią, nebeklausys pamokslų, o į bažnyčią nebeidami, savaime atšals, nutols nuo tikėjimo ir galop jį atmes, kaipo nebereikalingą daiktą.

Bet tikėjimui dingus, dingsta ir dora ant tikėjimo pastatyta, prisiveisia visokių ištvirkėlių. Be doros negali gyvuoti nei viena tauta. Kaip ji nebutu šviesi, kaip ji nebutu galinga, nustojus doros, tuoj prasideda jos merdėjimai, mirtis ir puvimas.

Iš to aišku, kad doros pamatu yra tikėjimas, dora yra pamatu tautos sveikatos ir galybės. Tatai, kas ardo tikėjimą, ardo ir dorą, kas ardo dora, tas griauna pačius stipriausius tautos pamatus ir tautą galdo į grabą.

Delto kiekvienas, kurs platina bedievystę yra priešininkas ne vien tikėjimo, bet ir doros ir tėvynės. Tatai kiekvieno lietuvio kataliko tėvinainio yra griežta priedermė energingai ir samoniai stoti į kovą su musų tikybos ir tėvynės priešininku-bedievyste taippat, kaip musų protėviai kovojo su anų laikų priešininkais.

Tinkamiausieji tos kovos įrankiai yra doras vaikų išauklėjimas, geros katalikiškos mokyklos, geros draugijos ir uolus platinimas gerų katalikiškų laikraščių bei kningų.

Skaitymas blogų raštų yra neprotingas.

Socialistai ir laisvamaniai dažnai prigaudinėja savo skaitytojus. Save jie krikštija prakilniausiais vardais, o katalikus jie stengias nužeminti išpravardžiavimais, šmeižimais, nebutų daiktų pramanymais.

Skaitydamas jų raštus, žmogus negali atsiginti

nuo tos mislės, kad socialistai ir laisvamaniai yra tvirčiausiai įsitikrinę, jog mėšlyną pavadinus baltąja lilija, tas tuoj pradės kvepėti, o jei baltąją liliją pavadinsi mėšlynu, ši bematant pradės dvokti.

Tuos prakilnuosius vardus savo bjauriais darbais bedieviai dažnai taip suteršia, kad ir patįs jais nebeapsiveža. Taip laisvamanijos tėvai patįs save praminė laisvamaniais. Tą vardą ilgainiui laisvamaniai taip subjaurojo, kad dabar pyksta laisvamaniais pavadinti.

Per pranczuzų revoliuciją bedieviai jakobiniai save nuolat vadino „piliečiais", „patriotais". Bet savo žveriškumais, anot H. Tene (Taino) betariant, jie priėjo prie to, kad „pilietis" tapo paniekinimo vardu, o pavadinti ką „patriotu" reiškė jį bjauriai iškolioti, nes patriotus žmonių mintyse tuomet reiškė plėšiką, rabauninką, žmogžudį, jakobiną, žodžiu sakant žmonių ėdiką (H. Taine, Les Origines de la France Contemporaine. La Révolution, t. III, l. 622)

Lietuvos laisvamaniai ir socialistai buvo prasimanę „pirmeiviais". Bet savo bjauriais darbais ilgainiui jie taip sutaršė tą, vardą kad padoresnieji žmonės, „pirmeiviais" pavadinti, ėmė protestuoti prieš tokį pavadinimą. Atsiminkime, kokį trukšmą kėlė

Landsbergis, kuomet „Viltis" jį pavadino "pirmeiviu".

Sateršę vieną vardą, bedieviai imas kito. Tuo naujuoju vardu jie vadina save, kol vėl jo nesuteršia ir t. t. Mat jiems išrodo, jei jie apsivilks išvirkščiais kailiniais, nieks jų nebepažins.

Ta priemonė yra pasekminga ypač tamsuną tarpe, kurie neįstengia atskirti vardo nuo paties daikto, kurs tuo vardu vadinamas.

Kaikurie socialistų ir laisvamanių laikraščiai, kovodami su tikėjimu, laikos švelnios taktikos. Patįs save jie vadina ir savųjų yra vadinami bepartyviais ir pagaliaus bešališkais.

Tie neva bepartyvųs laikraščiai, tiesa, stačiai neužsipuldinėja ant tikėjimo, ar ant jo tarnų, ar ant katalikų veikėjų, bet jie systematiškai nutyli, nors ir svarbiausius katalikų gyvenimo nuotikius, nors ir geriausių katalikų rašytojų, nors ir garbingiausių katalikų veikėjų darbus. Tuo tarpu savųjų ir menkiausius niekniekius išgiri, išpučia, iškelia į padanges.

Tokiu savo pasielgimu laisvamanių bei socialistų laikraščiai lygu sakyte sako savo skaitytojams, jog katalikų rašytojai ar vaikėjai yra niekai, o savieji yra tikri idealai. Katalikų veikėjų ir prakil-

niausi darbai, sulyg tų laikraščių, išrodo žemesni ir menkesni už tuos išreklamuotuosius laisvamanių ar socialistų niekniekius.

Kaikurie kiti socialistų ir laisvamanių laikraščiai pradžioje, kol neįsigalėja, kol nepritraukia daug nesusipratusių katalikų skaitytojų, nuduoda bešališkus. Įsigalėję jie nusiima savo kaukę ir parodo tikrąjį savo veidą. Ir bėda tiems skaitytojams katalikams, kurie laiku nepatėmijo tų savo laikraščio apgaulių ir nuo jo laiku neatsitraukė.

Kad nesukelti prieš save skaitytojų, bedieviai retai teužsipuola stačiai ant tikėjimo. Dažniausiai jie stengias atitraukti tikinčiuosius nuo kunigų, vyskupų ir popiežiaus. Mat jie šitaip galvoja. Jei mes įkalbėsime žmonėms, kad kunigai yra tamsybių bei vergijos palaikytojai ir bjauriausi žmonių nepríeteliai bei prigaudinėtojai, jų nieks nebeklausys, nieks nebevaikščios į bažnyčią, o tuomet tikėjimas ir pats apmirs. Kadangi minios be vado buti negali, o kunigų jos nebeklausys, jų vadais busime mes.

Bedieviai gerai žino, kad daug yra tokių žmonių, kurie neaiškiai teatskiria tikėjimą nuo kunigo. Tiems rodos, jei kunigas blogas, ir jo skelbiamasis

tikėjimas turi but blogas. Tatai bedievių spauda sistematiškai juodina dvasiškiją, kad nesusipratusias minias atitraukti nuo tikėjimo.

Histeriškas bedievių prozelitų užsidegimas prieš tikėjimą ir sutvertąją krikščionijos kulturą, juos atit rankia nuo naudingų visuomenei darbų. Tas paaiš kiną jų stebėtiną sustingimą tverime ir platinim naudingų įstaigų.

Bedieviai, socialistai, laisvamaniai seka paviz dį senovės farizėjų. Kaip farizejai, taip ir jie sle pia savo tikruosius tikslus. Užsipuldinėdami ant ti kėjimo, jie sakos tekovoją tik su klerikalizmu, kuri nei bute nėra, arba su kunigų kišimos į politik O juk jie gerai žino, kad kunigas dalyvauja polit koje ne kaipo kunigas, bet kaipo pilietis. Jei pol tikoje dalyvauja ir advokatai, ir inžinieriai ir mok tojai ir gydytojai, delko gi kunigas negalėtu joje d lyvauti, juk ir jis toks pat Lietuvos pilietis, ka ir kiti?

Socialistai ir laisvamaniai užsipuldinėja ant t kėjimo, kurio jie nepažinsta. Bet kitasis pasaky juk ant tikėjimo parašo ir jo nepripažinsta ne vi tamsunai, bet tarp jų yra ir mokytų gydyto advokatų, inžinierių ir tt.

Reikia atsiminti, kad didžiausieji pasaulės mokslininkai kaip šit Kopernikas, Galilei, Kepler, Tycho Brahy, Descartes, Newton, Ampère, Ozanam, Wasmann ir kiti buvo ir yra giliai tikintįs žmonės. Dažniausiai netiki tie, kurie mokslo ragavo, bet nepasisotino.

Jei kaikurie netikėliai advokatai, gydytojai, inžinieriai, ar mokytojai ant tikėjimo užsipuldinėja ir jį atmeta, tas neturi jokios vertės, nes jie kalba apie tikėjimą, kurio nepažinsta.

Mokytas gydytojas yra tas, kurs numano, kaip žmones gydyti. Bet tas mokytas gydytojas nežino nei bylų vesti, nei tiltų ar fabrikų statyti, nes jis to nesimokino.

Mokytas advokatas žina, kaip bylas vesti, bet nemoka nei žmonių gydyti, nei tiltų ar fabrikų statyti, delto kad jis to nesimokino.

Mokytas inžinerius gali gerai pastatyti tiltą ar fabriką, bet paklausk jo, kaip bylą reikia teisme apginti, arba kaip susirgusį žmogų pagydyti, jis nežino, nes to nesimokino.

Juk susirgus ar pačiai, ar vaikui, ar kam kitam, kreipiesi į gydytoją, kurs ypatingai yra ėjęs gydymo mokslus, o ne į advokatą ar inžinierių, kurie nesimokino, kaip žmones gydyti.

Turėdamas kokią bylą ir norėdamas ją laimėti, kreipys į advokatą, kurs tuos dalykus ypatingai mokinos, o ne į gydytoją ar inžinierių, kurie tų dalykų nesimokino.

Norėdamas statyti fabriką, samdai inžinierių, kurs tą dalyką numano, nes ypatingai to mokinos, o neprašai, kad tau fabriką pastatytu, nei advokato, nei gydytojo, nes jie to ypatingai nesimokino.

Iš to aišku, kad kiekvienas, nors ir mokyčiausis, gerai težino tik tą mokslo šaką, kurios jis ypatingai mokinos. Kitų gi mokslo šakų dažniausiai jis nežino ir negali jų srytyje spręsti.

Tikyba yra labai platus mokslas. Mokinkis nors per visą amžių, viso tikybos mokslo neišsemsi. Tikybos ypatingai mokinos kaikurie svietiškieji katalikų šviesuoliai, kunigai, vyskupai, popiežiai, delto jie, o ne kas kitas, gali tinkamai išrišti ar paaiškinti tikybos klausimus. Netikintieji advokatai, gydytojai, inžinieriai ar mokytojai tikybos mokslo ypatingai nesimokino. Anaiptol, dauguma jų užmiršo ir tai, ką maži išmoko. Daug rasime gydytojų, advokatų, inžiuierių, kurie tikėjimo dalykų nei tiek nežino, kiek paprastas kaimo piemenėlis. Savaimi aišku,

kad jų nuomonė tikėjimo dalykuose neturi vertės, jų raštams tikėti negali.

Jei tu susirgęs kreipies į gydytoją, o su bylomis eini pas advokato, norėdamas tikybos dalykus tikrai sužinoti, klausk kunigo, kurs tikybos mokinos ir ją žino daug geriau, negu netikėlis gydytojas ar advokatus.

Socialistai ir laisvamaniai, rašydami apie tikėjimą, nors ir didžiausias nesąmones, taip drąsiai kalba kaip butu žiną visą tikybos mokslą nuo pradžios iki galo. Toks drąsus tvirtinimas labai veikia į nesusipratusius skaitytojus. Neišmanėlis, perskaitęs tas nesamones, sako: matomai tas rašytojas gerai dalyką žino, kad taip drasiai rašo.

Laisvamaniai ir socialistai dažniausiai prikiša Bažnyčiai tą, ką patįs prasimanė. Taip darydami, jie elgias lygu anas pamišėlis, kurs pasidirbo popierinį milžiną, kad jam paskiaus galvą nukirsti ir girties milžyną nugalėjęs, arba, kurs iš kortų pastatė rumus ir tvirtovę, kurios paskiau vienu kirčiu sunaikino.

Bedieviai ypatingai naudojas neva istoriškais

atsitikimais. Nors tukstančiais kartų jiems buvo išrodyta, koki buvo inkvizicija, kieno darbas buvo Baltramėjaus naktis ir tt., vistiek jie nesiliauja pylę savo pamezgų ant tikėjimo.

Socialistai, laisvamaniai, kovodami su tikyba, nevengia nei falsifikacijų. Kartais ir tikinčiuosius mokslininkus jie aprašo kaipo didžiaus bedievystės šalus. Taip kaikurie laisvamaniai skelbia, buk tikybos priešininkais buvę Niuton (Newton) Leibnic (Leibniz), Bakon (Bacon) Euler ir kiti.

Condorcet sufalsifikavo Eulerą, kad parodyti jį buvus netikėliu. Voltero(Valtaire's) pasekėjai išleisdami 1779 m. sufalsifikavo Bakono veikalus, kad skaitytojai manytu, jį buvus bedieviu. Hekelis (Haeckel) sufalsifikavo embrionus, norėdamas prirodyti, kad žmogus esąs išsivystęs gyvulys.

Tas katalikas, kurs perka ar platina bedieviškus raštus, pasirodo esąs labai neprotingas. Jei tu turi namus, ir jei tie namai tau yra reikalingi, ir jei kokie valkatos ima griauti tų namų kertę, ką tu darai tiems niekšams, ar tu jiems dėkoji už tai? Ne, tu paėmęs vėzdą, veji juos šalin. Na, o jei tu, užuot vijęs šalin, tuos valkatas dar apdovanotumei, kad jie ir toliau tavo namus griautų, juk tuomet kiekvienas pasakytų, kad tu iš proto išėjai.

Ar gi ne tas pats yra su tavim, katalike, kurs perki ir skaitai bedieviškus raštus?

Jei tu esi katalikas, tikėjimas tau tebėra reikalingu, nes tu jo dar tebesilaikai. Laisavmanių ir socijalistų laikraščiai griauja tą tikėjimą. Ir tu, užuot jį gynęs, dar moki savo pinigus griovikams bedieviams už griovimą tau reikalingo tikėjimo.

Blogų raštų skaitymas veda į piktadarystę ir ištvirkimą

Priežodis sako: „Pasakyk, su kuo tu susidedi, o aš tau pasakysiu, kas tu esi". Jei mes gan teisingai sprendžiame apie žmogų iš to, su kuo jis susideda, teisingiau ir lengviau mes galime nuspręsi, koks jis yra, ar doras ar blogas iš to, ką jis skaito.

Raštai, kuriuos mes skaitome, dar labiau patraukia prie gero ar blogo, negu draugai, su kuriais susidedame. Iš čia ir gimė antras priežodis, butent: „Pasakyk, ką tu skaitai, o aš pasakysiu, kas tu esi". Gerų ar blogų raštų skaitymas yra akstinu žmogaus doros ar jo ištvirkimo, jo palaimos ar pražuvimo. Blogų raštų skaitymas dėl patikimo yra žemos skaitytojo dvasios ženklu.

Bedieviškų raštų, nepadorių romanų ar apysa-

kų skaitymas yra labai kenksmingas. Netikęs skaitymas išklibina principus, sulaužo budo tvirtumą.

Beskaitydamas romanus, žmogus visai atsitraukia nuo realio gyvenimo, jis gyvena gyvenimu išsvajotu, o, susidūręs su realiu gyvenimu, jis visai nebenumano, ką bedaryti, pasiduoda pesimizmui ir nieko nebeveikia, jis tampa nebetikęs į gyvenimą, nebetikęs rimtoms studijoms, kurios reikalauja sukoncentravimo savo atydos. Jo vadovu yra vaidintuvė, o ne protas.

Pažvelgkime į tą jaunikaitį, kurs didesniąją nakties dalį praleidžia antsikvempęs ant nepadoraus romano. Jis nieko nebegirdi, nieko nebemato, kas dedas aplinkui. Jisai persikėlęs į kitą svietą ir gyvena tuo gyvenimu, kuriuo gyveno autorius, rašydamas tą nepadorią kningą.

Visi pageidimai ir aistros, kurie ten aprašyti, suima visą skaitytoją: ir kuniški geiduliai, ir neapykanta, ir kerštas, ir beviltis banguoja jo sėloje, kaip vilnįs jurose: viena nuslugsta, kita išsikelia.

Kiek čia paleistuvystės miazmų apsupia skaitytojo sėlą! Lygu per kokį užsikrėtimą skaitytojas patenka į tokį pat dušios stovį, kokiame buvo autorius arba aprašytieji žmonės. Jie tartum persikeičia

į juos. Tuomet tartum svetima sėla įeina į skaitytoją ir pakeičia jo dušią. Ta svetimoji sėla jame gyvena, jaučia, o jo paties dušia tartum mirte apmiršta.

Kad tai tikra tiesa, atsiminkite, kaip jųs skaitėte kokią labai įdomią apysaką ar romaną. Tuomet jųs buvote tartum nesavėje. O kada jųs, skaitymą pertraukę, grįžote prie kasdieninio darbo, jųs tartum žengėte iš vieno gyvenimo į kitą. Jums rodės, kad kažkas jumis paliko, kad nuo jusų atsiskyrė svetimoji dvasia, ir jųs; ilgai su ja klajoję, sugrįžote prie savosios.

Kaikurie vabalai mėgsta gyventi mėšlynuose ir pavesinuose. Taippat ir kaikurie rašytojai mėgsta pačias šlykštynes, jas idealizuoja ir krauna į skaitytojų galvą.

Nepadoriuose romanuose ar apysakose yra išidealizuoti lytiški santikiai. Išrodo, kad tų nepadorių kningų rašytojai yra pilnai isitikinę, jog nieko nebėra prakilnesnio, kaip patenkinimas lytiško instinkto ir lytiškų geidulių, kurie yra mums bendri su gyvuliais.

Nepadori raštai yra tikra paleistuvystės mokykla. „Begėdiški darbai, sako Aristotelis, seka begė-

diškus žodžius". Ir priežodis sako: „Su kuo sutapęsi, toks ir pats tapsi".

Žodžiai sujudina, o pavyzdžiai patraukia. Nepadori apysaka ar romanas yra galingiausis pavyzdys, kurs, sukėlęs vaidintuvę ir ją pavergęs, veda žmogų prie to, kur palinkęs romanas.

Tokie raštai uždega pageidimus, kaip ugnis šiaudus, aptemdo protą, iškreipia valią, palenkia ją prie blogo ir atveda žmogų prie bedievystės, ištvirkimo ir pagaliaus baisių piktadaryščių.

12 metų mergaitė Sofija Schneider, romanų prisiskaičiusi, tampa žmogžudė. Kitas vaikas, romaną perskaitęs, eina pjauti savo motiną. Tokių pavizdžių yra gan daug.

Nemažai yra tokių nesusipratusių ir tarp katalikų, kurie, beskaitydami tokius blogus raštus, vargina akis ir pripildo savo mintį šlykštynėmis.

Jei tu per tyrą baltą skepetą koši sriutas, pamatysi, kad tavo tyras skepetas taps subjaurintas. Tas pats yra ir su tyra mintimi to, kurs skaito bjaurius raštus. Jis tartum juos košte košia per savo mintį.

Nors skaitytojas ir netikėtu tam, kas yra parašyta romanuose, tečiaus jis pats pergyvena visuos ten

aprašytus bjaurumus ir jais sutepa savo sėlą. Pats J. J. Rousseau sakos davęs savo romanui titulą „La Nouvelle Héloise“, kad kiekviena dora mergaitė ir neskaičius žinotu, kas ten yra, ir kad bus žuvusi, jei perskaitys bent vieną lakštą.

Nustojus doros labai lengva nustoti ir tikėjimo. Tikyba varžo kuno geidulius, kurius nori patenkinti nepadorių romanų skaitytojas. Tatai nevienas užmerkia savo sėlos akis, kad nebematyti to bjaurumo, į kurį aklai jis brenda. Jis stengias sukelti abejojimus apie tikėjimą ir doros reikalavimus, kurie jį varžo; jis stengias pamatuoti tuos abejojimus ir galop visai atmeta tikėjimą. Patįs baisieji tikėjimo griovikai dažniausiai yra ištvirkėliai, kurių geidulius tikėjimas varžo, smerkia jų ištvirkimą, žadina jų sąžinę, grąso jiems amžinu pražuvimu.

Ko laukti nuo tokių raštų, kurie užsipuldinėja ant tikėjimo, pajuokia dorą, išnėkina tėvus, kurie sergsti savo vaikus nuo ištvirkimo, ar vyrą, kurs daboja savo pačią, kad kas jos neišvestu iš kelio!

Dabartiniu laiku žmonės daug padarė, kad sukelti ir sustiprinti žmoguje jo kuniškus geidulius. Tie, sustiprėję, su visa galybe traukia žmogų į gyvulišką gyvenimą, rodydami žmogui tame neva pil-

ną laimę. Bet prityrimas rodo, kad tos laimės ten nėra.

Iš kitos šalies, sveikas protas rodo, jog klausyti gyvuliškųjų geidulių yra žmogui nelaimė, yra didis savęs pažeminimas. Protas rodo, kad žmogaus laimė yra kitur. Tik ta proto rodomoji laimė neturi tokio galingo patraukimo, kaip blogoji pusė. Ir išeina, kad žmogus trokšta to, ko nėra, ko pasiekti negali, o ką galėtu pasiekti, prie to neturi beveik jokio, patraukimo. Iš čia kilsta gyvenimo sunkumas ir kova. Nustoję tikėjimo kaikurie žmonės, nebenorėdami ilgiau su savimi bekovoti, daro sau galą. Prie tos nelaimės nemažai prisidėjo blogų raštų skaitymas.

Ir kiek blogų raštų, pagaliaus jaunimo tarpe, eina iš rankų į rankas. Tėvai, kurie ir labai rupinas vaikų doru išauklėjimu, kartais visai nekreipia savo domos į tai, ką skaito jų vaikai.

Kadangi žmogus, beskaitydamas blogus raštus: šlykščius romanus, nepadorias apysakas tartum keiste persikeičia į ten aprašytuosius nedorėlius, kadangi tų blogų raštų skaitymas žmogų sugadina ir jį kartais atveda prie piktadarysčių, aišku, kaip reikia saugoties ir kovoti su blogomis kningomis ir blogais laikraščiais.

Tuotarpu yra ir tokių neišmanėlių ir tarp ka-

talikų, kurie perka, skaito ar laiko savo namuose bedieviškas, tvirkinančias kningas ar blogus laikraščius, kurie yra taip kenksmingi ir dušiai, ir kunui, ir tikėjimui, ir dorai, ir šiam, ir ateinančiam gyvenimui.

Bedievystės Misionieriai.

Popiežius Leonas X sveikino Gutembergo (spaudos) išradimą, kaipo ypatingą Dievo dovaną. Buvo manyta, kad tas išradimas tarnaus teisybei ir šviesai. Ilgainiui spauda ėmė tarnauti ne vien tiesai, bet ir melagystėms, šmeižimams, pasileidimui, bedievystei.

Tobulinant spaudos mašinas, auge žmonijai nelaimė nuo blogų raštų. Bedievystė ir ištvirkimas naudojas tuo stebuklingu spaudos išradimu, kad nužudyti tukstančius dušių ir pagaliaus ištisas tautas į grabą įvaryti. Iš tų spaustuvių, kur gaminami blogi raštai, ištisas nuodų tvanas veržias lauk ir sklysta po visuomenę.

Blogas raštas įlenda ir ten, kur blogas žmogus įlysti negalėtu. Blogas laikraštis ar bloga kninga, įleista į namus, skelbia neteisingas mintis, kartoja pragaištingus savo išvedžiojimus. Blogas mažutėse raidėse surado didžių sau talkininkų.

Papiktinimas, kurį duoda blogas kalbėtojas, te-

siekia tiek tolie, kiek jo balsas, tuotarpu blogi raštai pasiekia ir toliausias šalis ir tamsiausius užkampius.

Laikui bėgant suirsta, subirėja ir akmeniniai paminklai, tuotarpu blogas, kad ir ant menkučio popieriaus atspausdintas, gali pragyventi ir akmeninius paminklus.

Prakalbos balsas nuskambėjo, o raštas pasiliko ir gali but skaitomu kartkartėmis, ir kada tik nori. Kninga visados gal but su mumis, ji kartu su mumis keliauja, gyvena musų namuose, drįsta pagaliaus ir tai, ko nedrįstu nei blogiausis patarėjas, nei didžiausis ištvirkėlis, ir, prisidengusi neasmenumo skraistu, turi didesnį pasisekimą. Kad triumfuoti, bedieviai sukelia prieš tikėjimą visus blogus žmogaus palinkimus.

Ypatingai pavojinga yra bloga kninga, jei ji turi teisybės išvaizdą ir jei yra parašyta gražia patraukiančia kalba. Tuomet ji veikia į skaitytoją lygu anos syrenos daina, kuri Odisejaus jurininkus traukte traukė į pavojų, kad juos paskandinus su visu jų laivu.

Nėra tokio rašytojo, kurs galėtu aprašyti visas nelaimes, blogujų raštų padarytas, Jeremio ašaros,

apverkiančios Jeruzalemo sugriovimą, neužtektu apverkti tas nelaimes, kurias padarė žmonijai blogieji raštai. Kad pasaulėje dabar taip yra nupuolęs tikėjimas ir taip paniekinta dora, tai daugiausiai blogų raštų darbas. Delei šmeižtų, pramanytų ant Bažnyčios ir ant jos tarnų, milijonai atsitraukė nuo Kristaus.

Tie katalikai, kurie perka ar dar platina laisvamanių ar socialistų raštus, yra bedievystės platintojais arba misionieriais.

Juk tie piningai, kuriuos užmokėjai už bedieviškus laikraščius, eina į tų laikraščių redakcijas. Šios gi su tavo nusiųstaisiais piningais leidžia kitus bedieviškus raštus plačiau skleidžia ir giliau įkala į skaitytojų mintį bedievystę.

Tokiu budu tas katalikas, kurs moka piningus už laisvamanių ar socialistų raštus, kurs juos platina arba pats arba per savo vaikus, yra tikru tikėjimo ir doros ardytoju, bedievystės bei ištvirkimo palaikytoju ir platintoju, o savo tautos marintoju bei graboriu.

Bedieviškų raštų palaikymas yra sunki nuodemė, kaip paleistuvystė ar žmogžudystė.

Argi gali sakyties mylįs Dievą tas žmogus,

kurs skaito blogus raštus, išjuokiančius Jo mokslą, su purvais apdrapstančius Bažnyčią ir jos tarnus, su kojomis mindžiojančius ir velkiojančius po mėšlyną visa tai, kas yra švento! Argi gali vadinties geru sunu tas, kurs noriai klausos, kaip niekšai dergia jo motiną Bažnyčią, o gal ir pats jiems padeda ir tuos šmeižtus platina!

Daugybė yra kataliku, kurie skaito ir platina socijalistų ar laisvamanių raštus ir tai sau nei nuodême nelaiko. Mat bent kaikuriese vietose nieks jiems apie tai neskelbia ir neaiškina. Jiems nuo pat mažens yra kalama į galvą, kad sunkus nusidėjimas yra žmogų užmušti ar paleistuvauti, bet mažai arba visai nesakoma, kad sunkus yra nusidėjimas skaityti ar platinti socijalistiškus ir laisvamaniškus laikraščius ar knygas. Jiems kart kartėmis aiškinama, kad šventvagiška bus išpažintis, jei neturėsi, tikro pasiryžimo pamesti paleistuvystės ar didžios vagystės arba, jei tų nusidėjimų tyčia per išpažintį nepasisakysi, bet mažai kur jam teaiškinama, kad šventvagiška bus išpažintis, jei nepasisakysi per išpažintį skaitąs ir platinąs bedieviškus raštus ir jei jų skaitymą nepamesi.

Tuo tarpu Bažnyčia griežtai tvirtina, kad skai-

tyti tikėjimą ardančius raštus, juos kaip nors platinti ar pardavinėti yra sunkus nusidėjimas. (A. Lehmkuhl, Theologia Moralis, edito decima, t. I. l. 397 § 663, 664, 665; t. II, l. 656, § 920).

Kristus sako, kad papiktintojai yra „vilkai vaikščiojantieji avies kailyje" (Matt, 7, 15) Origines sako, kad netikėlių kningas skaityti yra toki pat piktadarystė, kaip atsisakyti nuo savo tikėjimo ir garbinti pagonų dievaičius (Hom. 20 in Num.) Tiktai tas tegali tuo stebėties, kurs nenumano tikėjimo brangumo. Jei dar turi tikėjimą, ir didis nusidėjėlis gali sugrįžti prie Dievo. Tas kurs neturi tikėjimo, sugrįžti prie Dievo negali.

Kunigų priedermė.

Tėvų ir kunigų priedermė yra nuo pat mažo vaikams įkalti į galvą, kaip blogu dalyku yra skaityti ar platinti blogus raštus.

Gyvenimas tukstančiais pavyzdžių rodo, kad skaitymas bedieviškų raštų musų žmones stačiai veda prie atsižadėjimo tikėjimo ir pagaliaus doros arba kitaip sakant yra jiems „occasio proxima" nustoti tikėjimo. Kiekvienas kunigas žino, kad nekuomet, pagaliaus mirties valandoje negalima duoti išrišimo

tam žmogui, kurs yra in occiasione proxima sunkiai nusidėti ir nuo to neatsižada. Tuom tarpu kito kunigo parapijonai skaito socijalistiškus ar laisvamaniškus raštus ir pagaliaus juos platina ir be jokio vargo gauna išrišimą. Tikrai stebėtina, kokiais sofizmatais toks kunigas paliuosuoja save nuo taip griežto Bažnyčios ir pačios sakramento esybės reikalavimo.

Jei koks žmogus neatsisako nuo skaitymo socialistiškų ar laisvamaniškų raštų, tokiam kunigas netari teisės duoti išrišimo taippat, kaip tam stambiam vagiui, kurs nežada liauties vogęs, arba paleistuviui, kuris neatsižada paleistuvystės (Lehmkahl Theologia Moralis t. II, l. 307 § 425).

Kitasis kunigas save ramina tuomi, kad žmonės per išpažintį to nesisako. Bet juk kunigo priedermė yra taip išaiškinti tą dalyką žmonėms, kad jie butinai sakytus. Jei žmonės to nesisako per išpažintį, kunigo yra priedermė to paklausti. (Lehmkuhl, Theologia Moralis t. II, l. 304 § 419).

Jei kunigas per išpažintį tinkamai ir maloniai paaiškina žmogui tokio skaitymo ar platinimo blogumą, beveik kiekvienas nuo tų raštų atsisako.

Katalikų priedermė.

Kaikurie mano, jog ginti nuo ardytojų tikėji-

mą yra priedermė vienų kunigų. Tai yra didelė klaida. Jug oras, kuriuo kvėpuojame, priklauso ne vienam kokiam luomui, juo naudojas visi žmonės. Jei kas norėtu visą orą užnuodyti, prieš tokį sukiltu visi.

Kaip su tuo oru, taip pat yra ir su tikėjimu. Jis priguli ne vieniems kunigams, bet juo naudojas visi tikintieji katalikai. Tat ir yra priedermė visiems stoti į kovą su tikėjimo griovikais. Tie griovikai kovoja su tikėjimu ypač platindami tarp žmonių visokias neteisybes ir tamsumą. Tat kiekvieno yra priedermė gintieз nuo blogo, su blogu kovoti ir platinti visur katalikiškas knings tes ir laikraščius. Kiekvieno susipratusio kataliko priedermė yra apšviesti savo brolius; išrodyti jiems paslėptasias priešo neteisybes, išaiškinti, kad popiera yra kantri, ji ne protestuoja, ar ant jos rašyk tiesą, ar melagystę, ar dorą, ar bjauriausias šlykštynes, o spaustuvės mašinos, elektra varomos, atspaudžia taippat gerai ir gerus ir blogus raštus.

Neprotingi kritikai.

Kaikurie katalikai rašytojai, resenzentai ar kritikai turi ypatingą, ligą: savo priešininkų jie temato tik pačias gerasias ypatybes, o blogųjų jie nemato, nors jos butu taip didžios, kaip drambliai. Tatai ir giria juos išsijuosdami. Tuotarpu,kada tiems vyrams tenka žo-

dis tarti apie savuosius rašytojus ar veikėjus, jie su mikroskopu ieško juose netobulybių ar klaidų, o gerųjų ypatybių beveik nemato. Tatai bedievius jie giria, o savuosius peikia, nors butu daug geresni. Ta pakraipa yra mums pragaištinga. Tai geriausis vanduo bedievių malunui sukti. Laisvamaniai ar socialistai peikia katalikų rašytojus ar veikėjus jau vien delto, kad jie katalikai, o nesusipratę katalikai peikia savuosius neva delto, kad parodyti savo bešališkumą, o ištikrųjų parodo savo neišmanymą, savo šališkumą.

Kiekvienas toks kritikas laikraščio ar kningos gerumą mieruoja savo nuomone. Kas su jo nuomone sutinka, tas anot jo yra gera, o kas nesutinka, tas yra bloga. Bet tokiam kritikui reikėtų atsiminti, kad nėra visai obiektyvio ir neatmainaus masto kiekvieno rašto gerumui mieruoti. Žmogaus mieras, kuriuo jis mieruoja, sakysime, katalikiško laikraščio gerumą ar blogumą yra objektyviai subjektyvus. Tiek, kiek tas mieras yra objektyvis ir nepriguli nuo žmogaus, tiek jis yra neatmainus, kaip svaras ar mastas, ar mėtras. Kiek jis yra subjektyvus ir priguli nuo žmogaus psychikos, tiek jis yra atmainus ir klaidingas. Juo kurs žmogus yra šviesesnis ir kritiškesnis, tuo labiau jis pajiegia sumažinti atmainiąją,

klaidingą tos mieros dalį. Juo mažiau kurs teturi šviesos ir kritiškumo, tuo jis yra nekompetentiškesnis spręsti, ar tas raštas yra geras ar ne.

Gyvenime dažnai matome kaip tik išvirkčiai. Tie, kurie nenumano ir delto turėtų tylėti, tie pirmieji skelbia savo nekompetentišką, dažniausiai klaidingą nuomonę.

Toks visuomet mano, kad rašytojas tikrai suklydo, parašęs tai, kas nesutinka su jo nuomone. Bet jam nei į galvą neįneina, kad gal jis pats klysta, nesutikdamas su niekinamuoju raštu.

Kur patįs katalikai, neišmanydami, peikia katalikiškuosius raštus, ten jie patįs prirengia dirvą laisvamanių bei socialistų raštams.

Niekuomet negirk blogu raštų. Blogais, raštais skaitos ne vien tie, kurie ištisai nedorybę ar bedievystę platina, bet ir tie, kurie nors vienoje savo dalyje yra priešingi tikėjimui ar dorai. Negalima jų girti, nors jie but parašyti kaž kokia kalba, nes blogas, kurį jie gamina, yra didesnis už gerą, kurį jie atneša. Geras yra šiolaikinis, gi jų blogas kenkia viršgamtiškam, amžinam gyvenimui.

Pagirdamas, tu piktinini kitus, patrauki juos prie skaitymo tų blogų raštų ir tampi platintoju bedievystės ir ištvirkimo. Jų klaidoms tuo labiau

tiki skaitytojai, juo labiau išgirsi jų autorių mokslą ir bešališkumą.

Toki yra musų prigimtis, jei mes įsitikinsme, ką esant mokslininku vienoje šakoje, mums sunku beįtikėti, kad jis lengvai gali suklysti kitoje mokslo šakoje, kuri jam nežinoma.

Par gyrimus bedievių yra panaikinamas tas pasibjaurėjimas bedievyste, kuris taip reikalingas, kad žmones apsaugojus nuo užsikrėtimo jaja.

Platinkime gerą spaudą:

Kovoje su socialistų ar laisvamanių spauda tinkamiausiu įrankiu yra gerų raštų platinimas. Tatai ir popiežius Pius X sako: „Prieš blogas kningas mes turime pastatyti geras kningas; prieš klaidą statykime teisybę; prieš blogų raštų nuodus mes privalome pastatyti gerų raštų vaistus; priešais blogos pakraipos laikraščius, mes turime pastatyti augštos doros laikraščius!“

Gerus raštus beskaitydami žmonės taps susipratusiais katalikais, gerais tėvynės sunais, kurie savo tėvynei meilę parodo ne žodžiais, bet darbais.

Reikia platinti lietuviškus katalikiškus laikraščius pagaliaus ir del paties jų gerumo. Juk kiekvienas bešališkas žmogus turi pripažinti, kad lietuvių

katalikų laikraščiai yra daug geriau vedami, negu lietuvių socialistų ar laisvamanių.

Tamsumas yra skurdo šaltinis. Tamsų žmogų by kas apgaus, išnaudos. Jis gali dirbti nuo ryto lyg vakaro, o jo darbo vaisius kiti sau į kišenę sukrauna.

Tamsus žmogus ir iš teisybės kelio greitai iškrypsta. Ateina, sakysime, į sodžių koks bedievis ar socialistas, pasako žmonėms kokią kvailą prakalbą, o tie ir klausos ausis ištempę, lygų vaikai senos bobutės pasakų.

Atsiranda ir tokių paikšų, kurie taip tvirtai įtiki į tas bedievių pasakas, lygu žydai į aukso veršį prie Sinai kalno.

Juodas rusinimo debesis užgulęs ant musų Tėvynės per ilgus metus ją slėgė. Kuomet kitos tautos turėjo savo kningų ir laikraščių, lietuviškos kningos ir lietuviški laikraščiai buvo užginti, kaip koks piktas daiktas.

Lietuvis, išgirdęs paukštelį laisvai bečiulbant savo giesmę, kurią jam tėveliai dar lizde čiulbėjo, nuliudęs atsimindavo, kad jam užginta savo kalboje viešai prabilti per kningas ar laikraščius ir, dejuodamas, liudnas, pustylomis, kad kas neišgirstu, niuniuodavo, skųsdamos pats sau: „Nei rašte nei spau-

dos mums turėt neduoda, sako, tegu bus Lietuva ir tamsi ir juoda." Bet dabar tos kliutįs jau pašalintos, gerų kningų ir gerų laikraščių platinimas priguli nuo musų pačių.

Platinkime tat geras knings ir gerus laikraščius, nes jų skaitymas apšviečia žmogui protą ir ištobulina jo valią. Katalikiškas laikraštis yra savotiška sakykla, kur periodiškai kalbama tukstančiams žmonių.

Žmogus gerą knigą ar laikraštį skaitydamas esi tartum visos pasaulės pilietis. Visa pasaulė skubinas tau pranešti pačių įdomiausių dalykų. Gera kninga ar geras laikraštis yra didis platus šviečiantis spindulys.

Beskaitydami gerus aprašymus mes geriau pažinstame patįs save, save betyrinėdami ir beegzaminuodami vis labiau apšviečiame kokią tamsią musų psychykos kertelę.

Mokyti ir išmintingi vyrai atsidžiaugti negali, prisiminę gerų kningų skaitymo naudą. Kninga, anot Tomo Carlyle betariant, yra girdžiamasis praeities balsas. Kninga yra tartum koks stebuklingas tiltas užtiestas ant sriaunos laiko upės ir ant stovinčių erdvės marių. Per tą tiltą ateina mus aplankyti

iš tolimų kraštų galvočiai, ateina pagaliaus ir tokie, kurie nuo senų laikų jau grabe guli: atėję apreiškia savo sėlos galybę, suteikia mums savasias brangiai surinktasias žinias. Kningose yra sėla visų praėjusių laikų.

Didis estetas John Ruskin tvirtina, kad geros kningos yra geros visiems laikams. Per jas mes sueinam į draugiją prakilniųjų ir išrinktųjų pasaulės žmonių. Delto toks rašytojas, kaip Arthur Bonus kalba, jog geros kningos yra žmonėms tuo, kuo paukščiams sparnai. „Kninga, anot mokslininko R. Bury betariant, yra geriausis mokytojas. Jis ant tavęs niekad nesupyks ir užmokesnio nereikalaus. Kada tik nueisi, niekados jo miegančio neatrasi, kada tik paklausi, jis vis atsakys, kada apsiriksi, jis tavęs neišjuoks."

Beskaitant, kninga apsakys tau įvairių įvairiausių, įdomių įdomiausių dalykų. Jei norėsi, ji tau išaiškins jstabiausias gamtos paslaptis; ji apsakys tau apie žemę, jos sudėjimą, jos išsirutulavimą.

O gal tu užsigeisi pažinti, kaip žemė iš viršaus išrodo, ir kas kur ant jos gyvena? Paimk tik kningą į rankas ir atsidėjęs skaityk, o ji tau visą išpasakos; ji apsakys tau apie giliausius ir plačiausius vandenynus ir juras, apie tolimiausias pagaliaus ša-

lis ir valstijas, apie visokius medžius, žoles, paukščius ir gyvulius, apie sodžius, miestus ir jų gyventojus.

Jei apkyrėtu apie žemę bemąstyti, ir tau ateitų noras patirti, kas dedas padangių augštybėse, — paskaityk tiktai kningą. Knigoje atrasi aprašytus ir tolimiausius žvaigždžių takus, kuriais jos greičiau keliauja, negu iš armotos išauta kulka.

Tą visą apmąstydamas tu nors truputį suprasi, kaip galingas turi buti Dievas, kurs sutvėrė nesuskaitytą daugybę tokių didžių žvaigždžių; o sutvėręs, taip gerai jas sutvarkė, jog nei viena iš savo kelio neišklysta, neř viena kita už kitos neužkliuna.

Kada tu norėsi patirti, kaip žmonės praėjusiais laikais gyveno, skaityk istorijos kningą, o pamatysi, kaip pro tavo akis amžių amžiai tarsi eite eina po kits-kito su jų ašaromis ir džiaugsmais, su jų laisvėmis ir prispaudimais, su jų tamsybėmis ir mokslais. Tada tartum akimis pamatysi daugybę žmonių gerais ar blogais darbais pragarsėjusių. Jie kiekvienas savotiškai tau papasakos apie praėjusias gadynes.

Jei tu paimsi svietiškas kningas, kur aprašyti didvyrių darbai, beskaitydamas tu užsidegsi noru jaos sekioti ir visokiomis dorybėmis savo gyvenimą apvainikuoti. Tuomet jų siela tartumei įsikunija mumyse,

ir mes imame gyventi jos prakilniu ir garbingu gyve[redacted]

Bet dar didesnė yra nauda iš dvasiškų kningų skaitymo. Norėdamas pažinti savo tikėjimą, kurs yra visureikalingiausias, skaityk kningas, kur tikėjimo tiesos aprašytos ir išaiškintos.

Geri raštai suramina, pamokina, patraukia prie gero, sužadina ir sustiprina tikėjimą, prikelia žmogaus dorą, vadovauja senam ir jaunam dorame gyvenime. Ką geras raštas gali padaryti šit bent vienas kitas pavizdys. Sv. Ignacas Loyola, beskaitydamas kningą, taip užsidegė noru Dievui tarnauti, kad tapo įkurėju Jezuitų ir didžiu šventuoju. Argi Dievo mylista šiandien nebeturi savo galybės? Argi gerų raštų skaitymas negali bepadaryti garbingų atsivertimų?

Dvasiškose kningose tėvai atras, kaip reikia vaikus auginti, kad iš jų paaugusių, kaipo iš gerų katalikų, kiekvienas pasidžiaugti galėtu. Vaikai, kningas beskaitydami, išmoks, kaip nuo pat mažatvės reikia dorai gyventi, paaugusieji dvasiškose kningose apsiskaitys, kaip reikia saugoties nuo viso to, kas į blogą veda, kaip užlaikyti nekaltybę ir Dievo duotąją malonę; o seneliai ten išmoks, kaip visugeriausia prie mirties prisitaisyti.

Gerą skaitymą įvedus sumažės kriminalistų, ma-

žiau bebus išlaidų valstijai, sumažės ištvirkėlių skaičius.

Geri raštai yra geriausia pagalba ir socialiame veikime.

Garbingus žygius atliko vokiečių katalikų vadai: Vindthorst, Mallinkrodt, Reichensperger, Frankenstein, Vogelsang, Lichtenstein, Brunner, Kolping, vyskupas Ketteler ir kiti. Bet jie atvirai sako, kad didesnė jų pasisekimo dalis priguli katalikiškai laikraštijai. Si išnešiojo po visą šalį vadų parėdymus ir jų prakalbas, ji ruošė šimtus tukstančių katalikų į kovą su teisių mindžiotojais — bedieviais, ji sutvėrė galingą susipratusių katalikų armiją, prieš kurią buvo priversti nusilenkti ir žiaurųs fanatikai, slegėjai laisvamaniai liberalai.

Katalikiškosios spaudos svarbą pabrėžė ir popiežius Pius IX, sakydamas: „Musų laikais reikalingesni yra tiesos apgynėjai su plunksna, negu tiesos skelbėjai sakykloje. Delto privalo klindyti blogąją spaudą ir platinti gerąją kiekvienas krikščionis, kuriam brangus yra jo paties ir kitų išganymas Ypatingai ta priedermė yra uždėta ant tų, kuriems yra pavesta ginti tikėjimą sakykloje."

Pius IX tuo norėjo pasakyti, kad nors taip svarbus dalykas yra skelbti iš sakyklos Dievo paliktąjį mokslą, vienok musų laikais dar svarbiau yra

platinti gerąją spaudą ir kliudyti blogąją, kad ši neišrautų tai, kas buvo pasėta per pamokslus.

Svarbus dalykas yra pastatyti parapijoj bažnyčią iš medžio ar muro, bet daug svarbesnis dalykas yra pastatyti žmonių širdyse bažnyčią ir iš žalios žmonių medegos, padaryti susipratusius katalikus.

Jei pastatysi bažnyčią kad ir puikiausią, jei katalikai tebus žali medega, bedievystė ją suvirškins, paversdama tuos nesusipratusius katalikus į savąjį kuną. Tuomet bedievis padarys iš gražios bažnyčios teatrą, muzeum, salę, tvartą ar pagaliaus paleistuvystės namus. Juk taip buvo Francijoj, Meksikoj ir kitur.

Priešingai, jei musų žmonės bus susipratę katalikai, geri tėvinainiai, jų nebeįstengs besuvirškinti nei laisvamaniai, nei socialistai, nei lenkai, nei maskoliai, nei kitokie musų priešininkai.

Popiežius, Leonas XIII sako: „Geras katalikiškas laikraštis yra nuolatinė misija." Kiekviename krašte katalikiskųjų laikraščių išsiplatinimas ar jų stoka yra mastas tikėjimo gyvybės ar jo apmirimo.

Teisingai yra sakoma, kad didis tiesos skelbėjas šv. Paulius apaštalas, jei gyventu musų laikais, butu kokio didžio laikraščio redaktoriu ir uoliausiu katalikiškosios spaudos platintoju.

Popiežius Leonas XIII savo aplinkraštyje 15 ši-

šių 1889 m. sako: „Katalikų priedermė yra galingai paremti katalikiškąją spaudą.“

Pius IX sako: „Kiekvieno kataliko yra šventa priedermė paremti katalikiškąją spaudą ir ją kuoplačiausiai paskleisti tarp žmonių. Geri laikraščiai yra naudingiausiu daiktu ir vertu didžiausio užmokesnio.“

Austrijos vyskupai savo grometoje sako, jog tas, kas remia kiek tik galėdamas katalikiškąją spaudą, yra misionoriu, tiesos platintoju, tikėjimo apgynėju, didžiausiu žmonijos geradariu.

Šveicarijos vyskupai savo grometoje tvirtina, kad tie, kurie prenumeruoja blogą laikraštį, tampa to laikraščio blogumo dalininkais. Jūs, pirkdami blogus raštus, duodate jiems paramą, kad jie pasekmingiau kovotu su tikėjimu ir Bažnyčia. Pirkite gerus laikraščius, duokite juos skaityti kaimynams, tuomet bus dabulta nauda.

Skelbkitėse geruose laikraščiuose, suraskite jiems daugiau skaitytojų, bendradarbių, rašytojų, šalininkų.

Vyskupas Harkins įsakė vienam savo kunigui važinėties po visą vyskupiją ir kiekvieną šventadienį jau vienoje, jau kitoje vietoje sakyti pamokslus apie katalikiškosios spaudos svarbą ir jos parėmimą.

Garsingas Vokietijos vyskupas Ketteler sako:

„Katalikas, kurs galėdamas neremi katalikiškos spaudos, netari teisės vadinties geru Bažnyčios vaiku."

Linzo vyskupas Doppelbauer 1886 m. pasakė: „Musų priedermė yra blogus laikraščius pakeisti gerais. Jei mes norime pasekmingai skelbti tiesą, jei norime iškovoti šventajai Bažnyčiai priderančias teises, jei norime, kad Jėzaus Kristaus religija viešpatautu draugijoj ir viešame gyvenime, jei norime atlikti tikrai patriotišką darbą ir sumažinti pavojų gresiantį mielai musų tėvynei, mes turime pasistengti, kad katalikiškoji spauda augtu ir klestėtu."

Užuojauta, kokią parodė katalikiškai spaudai Pius X, dar tebebudamas Venecijos patriarka, pragarsėjo visoje pasaulėje. Kartą jam pranešė, jog katalikiškas laikraštis „Defesa" turi sustoti, nes pritruko lėšų. Venecijos patriarka pasakė: „Aš aukuoju viską, kad palaikyti „Defesą." Jei reikės jo palaikymui, aš užstatysiu savo vyskupiškąjį žiedą bei kryžių ir savo kardinoliškuosius drabužius, nes noriu, kad tas laikraštis butinai ir toliau gyvuotu."

Kaip platinti gerus raštus.

Kad geriau tas darbas sektumes visupirma sukelkime savo mintyje gyvą tos priedermės atjautimą, kad mes, katalikai, turime platinti gerus raštus ir kovoti su blogais.

Pažvelgkime su kokiu uolumu bei pasišventimu blogi žmonės platina bedieviškus raštus, kurie ardo tikėjimą, dorą ir tėvynę! Argi tat mums nepriderėtu bent su tokiu pat uolumu platinti geruosius raštus, kad žmones apsaugojus nuo bedievystės ir ištvirkimo, o tėvynę nuo supuvimo!

Ką pasakytumei apie tokį kareivį ar karininką, kurs priešininkų apgultame mieste saldžiai sau miegotu tuomet, kada priešininkas per murus laužas į miestą. Sakytumei, kad toks kareivis ar karininkas yra tikras tėvynės išdavikas. Tą patį reikia pasakyti ir apie kiekvieną kataliką, kurs dabar žiopsa, kada kova tarp tikėjimo ir bedievystės, tarp doros ir ištvirkimo virte verda.

Tuotarpu Lietuvoje nemažai yra tokių užšalusių katalikų ir pagaliaus kunigų, kuri nei bandyte nebando platinti gerų kningų ar laikraščių. Tame darbe juos pavaduoja socialistai bei laisvamaniai, išplatindami savo bedieviškus šlamštus.

Nenuostabu, kad tokioj parapijoj išsiplatina užšalimas, žmonės nebeina į bažnyčią, nebeina prie sakramentų, pamažel grimsta į bedievystės ir ištvirkimo bedugnes. Čia pritinka Kristaus žodžiai: „Tarnams bemiegant, atėjo blogas žmogus ir pasėjo kuokalius."

Kad patrauktumei žmones prie gerų laikraščių skaitymo, karts nuo karto parašyk į juos trumpų įdomių korespondencijų iš savo krašto. Žmonės išgirdę, kad laikraštyje parašyta yra apie jų pažinstamus, to laikraščio ieškote ieško.

Labai galinga priemonė platinti spaudą yra įvedimas bendrų skaitymų. Sakysime ateina ilgi rudens ir žiemos vakarai, ukininkas su savo šeimyna ilgas valandas praleidžia kartu trioboje. Kada visi susėda vakaroti, šeimininkė, arba jos duktė, ar kas kitas teima laikraštį ar kningutę ir tegu skaito balsu. Visi kiti gali klausyties ir besiklausydami dirbti savo darbą.

Kad skaitymas patrauktu visų atidą butinai reikia:

1) Kad skaitytojas ar skaitytoja gerai mokėtu skaityti, kad skaitytu ne unkščiodamas, bet atjausdamas tai, ką skaito, įvairindamas balsą taip, kaip butu pats pasakojąs. Jei skaitytojas menkai tepaskaito, skaitymas bus nuobodus, greitai apkyrės, ir visi ims šnekėties.

2) Skaitymas turi but įdomus. Su kningų ar laikraščių skaitymu dedas taippat, kaip su taboko rukymu ar degtinės gėrimu. Patraukus pirmą kartą popierosą ar paragavus degtinės, jie pasirodo nema-

lonus. Reikia pirma nugalėti nemalonumą, kad įprasti rukyti ar girtuokliauti. Ką darydavo žydai, kad įjaukinti neįpratusius į degtinę? Jie degtinę pasaldindavo, na o saldžios degtinėlės bilekas išgerdavo. Įpratus girtuokliauti, cukrus žinoma nebereikalingas.

Kaip tie žydai, taipat turi elgties kiekvienas, kurs nori įpratinti žmones į skaitymą. Pradžioje neduok skaityti sunkių, šaltų, atitrauktų išvadžiojimų, tokie nubaidys kiekvieną naujoką. Neįpratusiems į skaitymą duokite saldumynų.

Reikia, kad kninga interesuotu ir patenkintu skaitytoją, kitaip jis ieškos ko kito. Delto kningos turi buti sulyg skaitytojo skonio. Pradedantiems skaityti reikia, kad raštas butu gyvas, veiksmai įvairus, turtingi netikėtais atsitikimais, kurie laikytu pririštą skaitytojo atidą ir žadintu jo įdomumą. Tokiomis yra gražios talentingai parašytos pasakos. Neįpratusiam skaitytojui labai patinka, jei knin ga yra su spalvuotais gražiais paveikslais.

Labiau išsilavinusiems galima duoti gyvai aprašytų švarių apysakų, kelionių aprašymus, įdomių atsitikimų, istorijų, poetiškų raštų, kningų aiškinančių klausimus, kurinos stato pats gyvenimas. Žodžiu sakant juo labiau žmogus įsiskaitęs, tuo

rimtesnių veikalų jam gali duoti. Neužtenka vienos kningos. Viena kninga kartkartėms skaitoma gali nusibosti. Juk ir valgis nors ir gardžiausis nuolat vartojamas nusibosta. Delto reikia turėti bent keleries geras knigas.

Jei pradėsi pratinti naujoką ne kningomis, bet laikraščiais, pradžioje imk pačius populiariškuosius suprantamiausius ir skaityk jam ypatingai žinias, kurios yra trumpos ir įdomios.

Bendras skaitymas yra labai naudingas. Tuomet skaitymo klausos ir tokie žmonės, kurie patįs niekuomet nebutu skaitę. Kadangi įgimtasis žmogaus įdomumas auga kartu su skaitymu, tat labai galimas daiktas, kad nevienas iš tų klausytojų ir pats užsigeis skaityti. Tai geriausis budas įpratinti į skaitymą ir pačius atkakliausius.

Buryje skaitant, skaitymas veikia ne į vieną, bet į daugelį žmonių, pagaliaus į tokius, kurie ir skaityti nemoka. Kiekvienas katalikas tėvinainis šeimininkas turi priedermę butinai įvesti savo namuose tokį bendrą skaitymą, o kunigų priedermė yra pasirupinti, kad tokie bendri skaitymai butu įvesti. Kunigai privalo įkalbinėti tai šeimininkams ir šeimininkėms, užsispyrę reikalauti, kad tai butu įvesta, kur susitikę pasiteirauti, kaip eina su skaitymu, iš-

rišti jų kliutis, pašalinti sunkenybes, ir nesiliauti patol, pakol nebus visur įvesti tokie skaitymai.

Įvedus tokį skaitymą gerų kningų ir gerų laikraščių, apšvietimas kils milžiniškais žingsniais, žmonės sustiprės tikėjime, doroje ir tėvynės meilėje.

Tokį skaitymą įvesti geriausiai yra per kalėdas, kuomet mainos samdininkai. Naujas samdininkas, atradęs namuose tokį paprotį, nei drįste nedrįs tam priešinties, o jei ir sumanytu tai daryti, ukininkas lengvai gali jam burną užrišti, pasakydamas, kad tamsos laikai jau praėjo, kad dabar šviesos gadynė nepadoru tamsybių besilaikyti.

Kitas gerųjų raštų platinimo budas yra dalinimas jų dovanai. Gerų raštų neikuomet nenaikink bet juos pats perskaitęs, įduok kitam. Tokių raštų turėk visuomet su savim kartu, kad, progai pasitaikius, galėtumei jų suteikti kitiems. Siųsk juos ligonims, kareiviams, kaliniams ir t. t. Kiekvieną gerą raštą, kurį įdavei kitiems, lygink su anuo grudu, kurs, įkritęs į gerą dirvą, atneš šimteriopą vaisių.

Kunigui, ar kitam įtekmingam žmogui kiek pasitaiko dovanų įšdalyti. Tarnui ir kam kitam duodama dovanų piningais. Tokios dovanos yra nevisai tikusios. Gavęs piningus, tarnas netrunka juos praleisti, o apie duotąją dovaną greitai užmiršta. Kas kita

jei ponas butu jam davęs kokią knygelę, ar laikraštį išrašęs bent pusei metų, tuomet butu didžia nauda ir tarnui, ir ponui. Tarnas, beskaitydamas galėtu bent kiek apsišviesti, ir kuomet tik paimtu į rankas gautąsias kningas ar laikraštį, visuomet atsimintu savo pono gerą širdį.

Beto piningų dovanoti tegalime tik žemesniems už save, ir toks piningų dovanojimas bent kiek tulu žvilgsniu pažemina imantįjį. Kas kita su knyngomis ar laikraščiais. Juos gali duoti ar užrašyti bylekam Taigi nei vienas nedaokime dovanų piningais, bet knyngomis arba laikraščiais.

Kad padauginti gerųjų raštų įtekmę, reikia įsteigti kuodaugiausiai knyngynėlių. Kiekviena parapija, kiekvienas sodžius, pagaliaus kiekviena draugija privalo turėti savo knyngynėlį, kur butu įvairių gerų katalikiškų knyngų ir laikraščių. Jei knyngynėlis yra arti ir knyngos lengvai gaunamos, atsiras daug skaitytojų.

Kiekviena draugija turi apsirinkti kokį katalikišką laikraštį savo organu. Ten ji dėtu savo žinias bei pranešimus, kurie svarbus kiekvienam draugijos sąnariui. Daugelis susipratusiųjų, šviesesniųjų draugijų nutaria, kad organas yra priverstinas kiekvienam sąnariui.

Kningos nors stačiai ir nerašo apie tokios draugijos veikimą, visgi jos kelia apšvietimą, apšviestesnis žmogus ir prie draugijos greičiau pritraukiamas, ir pačioje draugijoje atneš daugiau naudos.

Žinoma tokius knyngynėlius tegalima įsteigti tik tuomet, kada blaivybės, jaunimo, suvartotojų paskolos ir kitos draugijos, bus ne laisvamanių ar socialistų, bet šviesių susipratusių katalikų rankose.

Priešingai, jei tokiose draugijose bus nemažai bedievių, tie pasirupins platinti per tas draugijas bedieviškus raštus.

Katalikų laikraščiai turi but stotyse, valščiaus namuose, restauracijose, plaukų kirpyklose ir t. t.

Prie skaitymo gerų raštų reikia raginti žmones per susirinkimus, susivažiavimus, kunigai per pamokslus, o ypač kalėdodami, kuomet jie susitinka su kiekvienu savo parapijonu, ir gali jam patarti ir padėti išsirašyti katalikišką laikraštį, ar įsirašyti į šv. Kazimiero Draugijos sąnarius.

Galingai prisidės kunigas prie išplatinimo katalikiškų laikraščių, jei jis padės savo parapijonams juos išsirašinėti. Jei kunigas viešai paskelbs, kad jis kiekvienam noriai patarnauja laikraščių išsirašyme, ne vienas pats ateis prie jo su tuo reikalu, ne vienas

paklaus jo, kokį laikraštį užsirašyti, kunigas, žinoma, jam patars katalikišką.

Jei kunigas tuo neužsiima, žmonės tuomet kreipias į laisvamanį ar socialistą mokytoją, kurs jiems įperša savuosius laikraščius.

Visugeriau yra pavienini atskirai, prikalbinėti prie skaitymo. Tas žmogus, nors neišsirašo ir neskaito katalikiškų raštų, turi kokią nors savotišką priežastį arba kliutį. Tos priežastįs ir kliutįs yra ne vienodos. Vieno žmogaus yra vienokios kito—kitokios. Tatai, kad jas pašalinti, neužtenka bendrų kokių paraginimų, bet kiekviena toki priežastis ar kliutis tur but atskirai išgriaujama.

Vienas sakos neskaitąs delto, kad neturįs laiko. Tokiam šitaip galima pasakyti: „Neturi laiko delto, kad nenori. Juk duodi ir savo arkliui pasiilsėti, ir pats pasiilsi. Nagi geriausis ir maloniausis bus poilsis, jei beilsėdamas paskaitysi gerą laikraštį ar kningelę. Bet ir be poilsio, kiek laiko kas dien be naudos praleidi. Argi to laiko negalėtumei geriau panaudoti skaitymui?

Kitasis sakos neturįs piningų laikraščiams ar kningoms pirkti. Tokiam pasakyčiau: „Pažvelgk į savo gyvenimą, kiek tu niekams piningų išleidi, kurie dažnai kenkia tavo dorai ir sveikatai! Tu jiems pi-

ningų nesigaili. Kaipgi dabar tu palikai toks taupus ir neturi piningų, kuomet reikia nusipirkti tokį naudiogą daiktą, kaip gerą kuingą ar katalikišką laikraštį!"

Jei tikrai truksti piningų, susidėk su kitais keli susidėję išrašykite sau laikraštį.

Pasitaiko tokių karštų spaudos platintojų kunigų, kurie pusę ar kokią dalį laikraščių kainos patįs užmoka sakydami: „O ką, kaimynai, ar piningų skundi, kad laikraščio neišsirašai. Rašykiva abudu dėk tų pusę, aš antrą pridėsiu ir turėsi sau laikraštį ištisiems metams".

Tokiu pat budu galima platinti ir šv. Kazimiero Draugijos sąnarius.

Taip pasiulius, labai retai koks beatsiranda, kurs nesutiktu išsirašyti sau laikraščio arba tapti šv. Kazimiero Draugijos sąnariu. Taip reikia jam padėti pirmaisiais skaitymo metais. Antraisiais paprastai jau dats vienas išsigali.

Kiti neskaito katalikiškų laikraščių dėlto, kad turi užsirašę bedieviškus. Toks žmogus ypatingai reikalauja tavo pagalbos. Jis yra panašus į skęstantį kurį pamatęs; jei galėtumei, tikrai gelbėtumei. Neužtenka jam uždrausti blogų raštų skaityti, juk uždraustas vaisius visuomet yra saldesnis. Reikia jį atkalbinėti nuo blogų raštų skaitymo, išrodinėjant;

kaip pažeminančiu dalyku yra skaityti ir remti tuos raštus, kurie griauja tavo tikėjimą ir niekina tavę patį, kaipo kataliką. Reikia rašyti smerkiančias blogųjų raštų kritikas, ypač dailos, įdomumo žvilgsniu išrodyti, kad tie raštai taip nubodųs, kaip ilgieji rudens vakarai. Ypatingai nuo pat mažo reikia vaikams atvėjų atvėjais įkalti į galvą, kaip blogu, kaip pažeminančiu dalyku yra pirkti ar skaityti blogus raštus. Reikia kelti katalikų susipratimą ir savęs gerbimą, kurs ne pavelija remti to, kas dergia tave ar tavo tikėjimą.

Atradęs kokį bedieviškųjų raštų agitatorių susipažink su juo, susidraugauk, tegu jis pelieka tavo prieteliu. Tuomet imk jam prirodinėti, kad jis tokių blogų raštų nebeplatintu. Labiausiai tie prirodinėjimai pasiseks, jei turėsi pirmiau suradęs to laikraščio ar tos kningos tikrųjų klaidą ir tas klaidas jam išrodysi. Tas klaidas ar malagystes išrodęs, prakalbėk į jį kad ir šitaip: „Tamsta tokių prakilnių norų žmogus, o žeminančius šlamstus platini, tamsta toks šviesas šalininkas, o klaidas ir tamsybes tarp žmonių skleidi. Jei jis nesiliautu, kitą kartą susitikęs vėl jam išrodinėk, kaip žemas dalykas yra klaidinti žmones, ardyti jų tikėjimą, dorą ir vesti tėvynę į grabą.

Jei nori, kad tai geriau pasisektu, veikimą pradėk nuo savęs. Geras kareivis pirmiau pats išsimankština, o paskiau stoja į kovą, kad susitikus su priešininku įstengtų jį nugalėti. Taippat turėtu daryti ir kiekvienas, kurs nori kovoti su tikėjimo, doros ir tėvynės priešininkais.

Pirmiau pats gerai pažink savo tikėjimą, pasirupink apsišviesti, beskaitydamas katalikiškas kningeles ir laikraščius, nes apsišvietusiam lengviau kovoti su tamsybėmis ir paklaidomis.

Pats apsišvietęs, stok į kovą su tamsybėmis ir jų platintojais. Toje kovoje buk atsargus. Matydamas, kad tavo pažinstamas skaito bedieviškus raštus, kurie šmeižia tikėjimą ir jo tarnus, ardo dorą, arba gir dėdamas, kaip koks tamsuolis plusta ant tikėjimo, nesek jų nedoro ir žemo kovojimo budo, nelojok to neišmanėlio, nes išjuokimas ar išdergimas nedaug ką tepadeda bent pačiam išjuoktajam. Išjuoktasis gal ir nutils tam kartui, bet nieko netrukus jis vėl pradės savo dergimus.

Kas kita jei tu su savo užpuolikais kovosi doru budu. Jei nori savo priešininką nugalėti, prisiartink prie jo be piktumo, kantriai, nesikarščiuodamas, rimtai išaiškink jo klaidas. Tegu tavo aiškinimas buna ne vėju pamatuotas, bet tvirtais prirodymais.

Jei taip savo priešininkui prirodinėsi kartkartėmis, galop jis supras savo klaidas ir nuo jų atsisakys. Atsimink, koks minkštas yra vanduo, o koks kietas yra akmuo, o juk lašas po lašo ir akmenį pratašo.

Visu patogiausiai yra prirodinėti atskirai, kiekvienam bedievystės ar ištvirkimo platintojui ar šalininkui Tuomet jo užsikirtimas bus mažesnis ir jo sugrįžimas prie tiesos lengvesnis ir mažesnis papiktinimas, jei tu nemokėtumėi tiesos apginti.

Žinai, skaitytojau, jog kningos pačios nedygsta, kaip dilgynės (notrinės), o laikraščiais nesninga. Reikia juos parašyti, atspausdinti, sutaisyti, o visa tai ne mažai atseina. Nekartą reikia išleisti už juos daug daugiau piningų, negu jas parduodant nuo žmonių surinksi. Na, o juk piningų iš pelkės nepasemsi, reikia juos iš kur nors gauti. Dėlto kiekvienas, kurs gali, teprisideda ir piningais prie gerų kningų ir laikraščių išleidimo ir jų platinimo.

Nemanyk, jog gerų kningų ir laikraščių palaikymas ir platinimas butu mažu dalyku. Pasiklausyk, ką apie tai sako popiežius Pijus X. Venecijoj per susirinkimą ėmė kaikurie jam sakyti, jog katalikiškas laikraštis, vardu „Defessa“ turi dabar žlugti, nes mažiai kas jį tepa-

laiko... „Labai man nemalonu, atsakė popiežius, kad mano vyskupavimo laiku turi žuti laikraštis, tiek daug už katalikų tikėjimą kariavęs. Tikiuos, jog Venecijos katalikai neprileis jam pražuti. Aš gi pats viską aukuosiu, by tik laikraštį palaikyti. Jei to reikėtu jo paturėjimui, aš atiduodu savo vyskupišką žiedą ir kryžių ir savo kardinoliškus drabužius, nes butinai noriu, kad laikraštis toliau gyvuotu".

Musų krašte gerų kniugų platinimu užsiima šv. Kazimiero draugija Kaune. Prie tos draugijos privalo prisidėti kiekvienas susipratęs lietuvis katalikas. Norintįs prisidėti prie tos draugijos tegu kreipias į šv. Kazimiero draugijos valdybą Kaune. Adresas šitoks Šv. Kazimiero Draugija Kaune.

Jei dėl kokios nors priežasties pats kreipties į draugijos valdybą negalėtumei, paprašyk vietinio kunigo, o jis su mielu noru tau padės įsirašyti į draugijos sanarių skaitlių.

Bet visugeriau pasisektu išplatinti geras kningas ir gerus laikraščius, įsteigus tam tyčia draugiją Vokietijoj Bonnos mieste veikia šv. Karolio Boromejaus draugija. Prie jos priguli tukstančiai žmonių Spaudai platinti draugija butu ir mums labai naudinga. Jos skyriai privalo buti kiekvienoje parapijoj. Tai draugijai aš patariu šitokį įstatų projektą:

1. Draugijos tikslas yra remti ir platinti savas katalikiškas kningas ir katalikiškus laikraščius. Kovoti su bedieviška ir tvirkinančia spauda.

2) Tam tikslui pasiekti draugijos sąnariai, o ypatingai draugijos valdyba pasižada stengties įvesti bendrus skaitymus; rengti kiekvienoje parapijoje ir pagaliaus kiekviename kaime kningynelius, padėti kiekvienam išsirašyti gerų laikraščių ar kningų, išrodinėti gerųjų raštų gerąsias ypatybes, o blogųjų—blogąsias, dalyti laikraščių bei kningelių dovanai, ar nuleidžiant kokią kainos dalį, rengti tam tyčia paskaitas, spaudos savaites, privatiniuose pasikalbejimuose raginti skaityti geruosius raštus, atkalbinėti nuo skaitymo blogųjų.

3. Draugijos sąnariais gali buti vienos ar kitos lyties asmenįs, kurie pasiima darbuoties viršminėtu tikslu ir laikyties šitųjų įstatų.

4. Kiekvienas sąnarys moka kas met sąnarinio mokesnio po 5 markes. Draugija dėkuodama priima ir augštesnį mokesnį arba dovanas.

5. Sąnarys, kurs neužmokėjo paeiliui per dvejus metus sąnarinio mokesnio, skaitos išstojęs. Sąnarys, kurs prisidėjo prie tikybai priešingos draugijos arba veikia tikybai priešingoje dvasioje tuo pačiu yra pašalintas iš draugijos. Už netikusį veikimą ar elgi-

mos sąnarį gali prašalinti draugijos valdyba, arba visuotinis draugijos susirinkimas.

6. Draugijos valdyba susideda iš penkių žmonių: pirmininko, vicepirmininko, kasieriaus, raštininko ir jų dviejų pavaduotojo.

7. Valdyba yra renkama dvejiems metams.

8. Valdyba stengias įvykdinti draugijos tikslą, vartoja augščiau nurodytąsias priemones tam tikslui pasiekti, panaudoja tam draugijos turtą, gaivina bei žadina sąnariuose energiją platinti geruosius raštus, o sukliudyti blogusius. Sušaukia kas met visuotinį draugijos susirinkimą, prirengia ir išduoda jam atskaitą iš savo darbavimos iš draugijos įplaukų ir išlaidų.

9. Valdybos sąnarių veikimas neapmokamas.

10. Visuotinis susirinkimas yra augščiausiu draugijos ar valdybos organu. Jis išrenka valdybą, nustato biudžetą ir vyriausiai sprendžia kitus draugijos reikalus.

11. Nepaprastas visuotinis susirinkimas gali buti sušauktas reikalaujant to bent trims valdybos sąnariams, ar trečiajai drangijos sąnarių daliai.

12. Iš visų draugijos įeigų 10% eina į atsargos kapitalą, kurs yra panaudojamas tik nepaprastiems labai svarbiems atsitikimams valdybai vienbalsiai tai nusprendus.

13. Įstatus atmainyti tegali tik visuotinis draugijos susirinkimas, jei už atmainymą balsuoja bent ²/₃ visų draugijoje esančių balsų.

14. Draugiją gali panaikinti visuotinis jos susirinkimas, jei už panaikinimą balsuoja nemažiau ³/₄ visų draugijoje esančiųjų sąnarių.

Jei kievienoje parapijoj atsirastu bent po kelis tokius veikėjus, kaip greit žmonės įprastu į skaitymą gerų raštų, kaip greit jie apsišviestu, susiprastu, nebebutu žalia medega, kurią suvirškina perbirbdami ją vieni į lenkus, kiti į biedievius, socialistus ar laisvamanius. Tuomet lietuviai katalikai stovėtu nepakratinami, kaip uolos kalnas.

Kaip reikia skaityti geras kningas ir gerus laikraščius!

Vienas prancų rašytojas sako, kad žmonės permažai skaito kningų, o tie, kurie nori šį tą iš kningų išmokti, skaito jas blogai. Norint iš kningų pasinaudoti reikia mokėti jas skaityti.

I. *Bendro staisyklės.* Jei nori, kad kningų ar laikraščių skaitymas butų naudingas, skaitydamas užlaikyk šitas taisykles:

1 Skaityk kningas, tinkamas tavo amžiui ir supratimui.

2. Perskaitęs ką naudingą užsirašyk į tam tyčią paskirtą knIngelQ, nes kitaip užmirši. Juk nedaug terasi tokių žmonių, kurie turėtu tokią gerą atmintį, kaip Persijos karalius Cyrus, kurs visų savo kareivių vardus žinojęs, arba kaip popiežius Grigalius III, kurs visą psalmių knIngą atmintinai mokėjęs, arba kaip kardinolas Mezzofanti, kurs 50 su viršu kalbomis šnekėti galėjęs.

3 Perskaitęs pasirupink kitiems apsakyti tą, ką perskaitei. Tada perskaitytasis dalykas ilgiau pasiliks tavo atmintyje, ir kitiems neskaičiusiems atneši naudos.

4. Skaityk neskubėdamas, bet palengva, atsidėjęs, gerai apsvarstydamas tai, ką skaitai. Jei skaitai kningas, kad išmokti ką, tuomet butinai reikia skaityti išlėto su plunksna rankose, pažymėti visą tai, ką suradai kningose naujo, paskiaus su atida atvėjų atvėjais perskaityk tai, ką užsirašei. „Ak tie septyniolikto amžiaus žmones, sakydavo Flaubert, kaip jie žinodavo lotynų kalbą, kaip skaitydavo išlengvo.“

Reikia skaityti labai palengva, jei skaitai kningas, kad apsvarstyti jų vertę. Negalima skubėti pagaliaus nei tuomet, jei skaitai, kad pasitenkinti ar pasilinksminti.

Skaityk visuomet pats savęs klausdamas, ar gerai supratai autoriaus mintį. Tos mintįs, kurias manai esant autoriaus, ar nėra tavo paties. Lėtus skaitymas yra tas brangus ir reikalingas nepasitikėjimas savimi. Kad gerai kningą suprasti, naudinga yra prieš skaitant susipažinti su jos autoriaus gyvenimu ir visomis aplinkybėmis, kurios turėjo šiokią ar tokią įtekmę į jos rašymą.

Dar naudingesnė yra gera kritika.

Jau prancų rašytojas Sainte—Beuve sakė, jog kritikas yra tas žmogus, kurs ir pats moka skaityti r kitus skaityti išmokina. Gera kritika duoda pilną supratimą, ko kninga verta. Ji padeda išvengti laiko gaišinimą, atskirdama pelus nuo grudų ir juos parodydama skaitytojui. Anot Bonaldo, skaityme randame tris asmenis: autorių; skaitytoją ir jų tarpininką kritiką.

Bet iš kitos pusės, reikia saugoties, kad visai nepasiduoti, kritikos įtekmei. Labai dažnai pasitaiko, kad žmogus, kritiką perskaitęs ir pačią kningą skaiydamas, žiuri į ją nebe savo, bet kritikò akimis.

Tatai naudingiausiai yra kritiką skaityti, pirmiau perskaičius patį veikalą. Tuomet gera kritika padeda pamatyti ir tokias kningos ypatybes, kurių skaitytoas pats vienas butu nepatėmijęs. Ji dažnai paragina

mus perskaityti knįngą antru atvėju ir labiau įsigilinti į jos turinį. Jei veikalas yra mokslįškas, giliai parašytas visuomet yra naudinga jį perskaityti bendu ar tris kartus, kad iš-emti visą jo gilumą. Antras skaitymas paprastai yra daug naudingesnis už pirmąjį. Pirmą kartą skaitydamas gerųjų rašytojų veikalus paprastai tesupranti tik dalį jų minties. Antrą ar trečią kartą skaitydamas įsitikrini, kad autoriaus mintis yra kur kas turtingesnė.

Greitas skaitymas yra savotiška tinginystė. Jei nori naudingai knįngas skaityti, nebuk tinginis, neskubėk skaitydamas.

Tuotarpu daug yra tokių, kurie knįngas skaito labiau su pirštais, negu su akimis. Labiau pavargsta jų pirštai lakštus besklaidydami, negu jų akįs žodžius beskaitydamos. Jie daugiau sklaido, negu skaito ir sakos atitikę pačią įdomiąją knįngos vietą. Toks skaitymas neatneša naudos. Jei nori, kad skaitymas jau butu naudingas, skaityk ne diagonališkai, bet atidžiai, neskubėdamas, nepasitikėdamas savo supratimu.

Kitasis gal pasakys, jog daug yra tokių knįngų, kurių negalima skaityti iš lėto, tokioms knįngoms butu perdaug gaila brangaus laiko. Atsakau, kad tokių knįngų visai nereikia skaityti Skaityk vien tik geras

kningas ir visuomet palengva. Taip skaityti pataria ir galvočius žmones, sakydamas: „Mažai skaityk, daug galvok ir išsirink geras kningas!"

II Ypatingi patarimai. Skaitymas skaitymui nelygus. Skaitymo budas daug priguli nuo kningų; kurias skaitai ir nuo to, ką nori pasiekti skaitydamas. Kitaip reikia skaityti mokslėškas knings, kitaip apysakas, kitaip laikraščio žinias.

1. **Kaip skaityti knings gilaus turinio?** Skaitant tokias knings reikia lyginti vieną tos knings vietą su kita, reikia vartyti jos lakštus iš dešinės į kairę ir iš kairės į dešinę tai yra reikia skaityti, nuolat pakartojant tai, kas jau perskaityta. Mat mokslininkas vienu kartu nepasako visoko, bet viena jo mintis papilda ir paaiškina kitąją, o jį visą tesuprasi tik tuomet, kada perskaitysi kningą iki galo.

Tat gerai reikia atsiminti tai, ką skaitei pirmiau, kad galėtumei suprasti tai, ką skaitai dabar. Reikia gerai suprasti ir atsiminti tai, ką skaitai dabar, kad galėtumei geriau suprasti tai, ką skaitei pirmiau.

Malonu skaityti kad ir sunkius galvočių raštus, jei istengi juos suprasti. Tuomet pasisavini gilias jų mintis, lyg butumei pats prie jų priejęs.

Skaityti yra manstyti su autoriaus pagelba, bet skaitant reikia prisilaikyti savystovumo, į viską žiurėti kritiškai. Laimingi tie, kurie nereikalauja skaitymo, kad galėtu manstyti apie gilius ar prakilnius dalykus, nelaimingi tie, kurie savystovumo neturi ir tik tai tegali manstyti, ką ir kaip manstė autorius. Tik savystoviai, kritiškai skaitydami teįprasime atskirti tiesą nuo klaidos, gražią, prakilnią vietą nuo menkos.

Galvočių raštų skaitymas yra nuolatinis su jais diskutavimas. Toks diskutavimas yra tikrai naudingas, jei jis bus neperdėtas.

Pradžioje reikia mokėti autoriaus klausyti, stengties jį pilnai suprasti, sekti jo mintį pagaliaus ir subtilıškiausiuose išvadžiojimuose ar abejonėse. Jei tuomet kilsta tavo mintyje koki priekaıšta, tegu ji sirpsta tolimesniu skaitymu ir galvojimais. Jei toliau beskaitydamas pamatysi, kad ir pats autorius tą priekaištą iškelia, tuomet tau bus tikras malonumas, nes tikrai žinosi, kad šitame dalyke neesi žemesnis už autorių, kad ir tu jo mintį taippat gerai supratai, kaip ir jis pats. Bet kaip kiekvienuose diskusijose, taippat ir čia nereikia perdaug prisirišti prie savo nuomonės, ir jos laikyties vien tik dėlto, kad ji musų. Taippat nereikia manyti, kad mes neikuo-

met neklystame, laikydamos savo stipresnio argumento prieš silpnesni autoriaus pamatavimą. Kitaip taptumime siaurapročiais užsikirtėliais.

Kitasis mėgsta skaityti tokius raštus, kur jis suranda daug klaidų, kad triumfuoti autorių nugalėjęs ir pasirodęs už jį augštesniu. Skaitant reikia bešališkai ieškoti tiesos. Skaitydamas iš vienos pusės neatsižadėk savo proto, neįtikėk aklai bilekokiam raštui, iš kitos pusės netaip greit temanyk, kad autorius čia klysta. Pasakyk sau, jei autorius butu prieš mane, taip lengvai aš jo nenugalėčiau, jis tikrai atrastu dar kokį argumentą prirodantį, kad tiesa yra jo pusėje.

Pagaliaus ir patįs autoriaus apsirikimai kaikuriuo žvilgsniu yra skaitytojui naudingi. Jie labiau sužadina skaitytojo atidą, verčia jį giliau pagalvoti. Suprantama, kad naudingos yra ne pačios autoriaus klaidos, bet jų suradimas.

Jau ir pats mokėjimas surasti autoriaus klaidas ar prieštaravimus išaštrina skaitytojo protą; įpratimas gi surastuosius prieštaravimus išrišti skaitytojo protą padaro subtylišku.

Tatai, atradus kningoje kokį prieštaravimą, reikia rupinties sau prirodyti, jog čia jokio prieštaravimo nėra. Taip įpratęs išrišti prieštaravimus su

atidą didžiųjų mokslininkų, galvočių raštus beskaitydamas pamatysi, kad tie tariamieji, prieštaravimai patįs išnyksta. Tuomet gali buti tikras, kad gerai supratai autorių.

2. Kaip skaityti raštus lengvesnio turinio? Situosius raštus galime skaityti kiek greičiau, bet visgi skubėti ir čia nereikia.

Skaitydami doras apysakas ar kitus panašius raštus, mes visados ieškokime, kad aprašytieji atsitikimai butu naturalųs.

Norėdami sužinoti, ar naturaliai yra nupiešti asmenįs, lyginkime juos su žmonėmis, kurinos matėme gyvenime, klauskime savęs, kaip jie butų pasielgę tokiose aplinkybėse. Pažvelgkime į mus pačius, kaip mes tuomet elgtume mės, nes kaip sako Paskalis: „Visa visuomenė yra padaryta, kaip musų familija“ arba kaip mes patįs.“

Skaitant dramas reikia atsiminti, kad jos yra rašomos ne vien tam, kad jas girdėtumei arba matytumei ant scenos, bet ir tam, kad jas skaitytumei. Teisingai nuspręsti dramos vertę geriausai pasiseka ją beskaitant, nes tuomet esame liuosi nuo aktorių įtekmės į mumis.

Skaitydami mes galime atkreipti visą savo atidą į dramos stylių, į jos kompoziciją, į dalių sude-

rinimą, geriau pamatyti, ko norėjo autorius pasiekti, kokią įtekmę padaryti, ar jam tas pavyko, ar ne.

Gerai parašytą dramą aktoriai lošdami paprastai sugadina, nes jie neturi autoriaus genialumo ir delto negali tinkamai jo veikalo išreikšti. Vidutinės vertės dramą geri aktoriai gali sulošti ir nepažeminę jos. Blogai parašytą dramą aktoriai lošdami dažnai pataiso.

Kad tinkamai skaityti kokią dramą, skaitant būtinai reikia įsivaizdinti, kad matai ją lošiant ant scenos. Viena iš tų ypatybių, kuriomis skirias gera drama nuo blogos, yra tai, kad skaitydamas, rodos matyte matai ją gyvenime įvykstančią; tuotarpu kad blogos nei norėdamas neįsivaizdinsi,nes jai truksta gyvybės.

Skaitant gerą dramą vienu kartu matai keletą ar keliolika stylių, nes kiekvienas autoriaus išvestasis asmuo privalo turėti savotišką stylių. Juk netaip kalba šykštuolis, kaip veltkleida, netaip kalba doras nedrąsus kaimietis, kaip koks ištvirkęs miestietis. Geras dramatiškas rašytojas pritaikina stylių prie kiekvieno jo dramoje veikiančiojo asmens psychikos.

Savąjį stylių dramatiškasis autorius duoda tam asmeniui, kuriam jis sympatizuoja, ir kurs išreiškia jo nuomonę.

Elegijos, eposai ir lyriškieji raštai pirmą kartą reikia skaityti su atida tylomis, kad gerai suprasti visuose mažmožiuose autoriaus mintį, nes paprastai jos nesuprantama nei pusės. Paskiaus jas reikia skaityti balsu, kad pažinti jų harmoniją ir ritmą.

Beto sentimentališkus raštus skaitant reikia įsigilinti į tuos jausmus, kurie išreikšti veikale. Autorius jausmingai rašė tam, kad tuos jausmus skaitytojui įkvėpti, kad skaitytojas pats pergyventu tuos jausmus, kuriuos pergyvena jo raštuose aprašytieji žmonės.

Jau ir iš to aišku, kaip bjauriu dalyku yra skaityti tokius raštus, kurie skleidžia šlykščius jausmus, taip pažeminančius ne vien autorių, bet ir patį skaitytoją.

Katalikiškųjų kningų ir laikraščių prieteliams. Dešimts patarimų.

Manau geriausiai pabaigsiu šią kningelę paduodamas katalikų kningų ir laikraščių prieteliams trumpų, praktiškų patarimų:

1. Išrašinėk, pirk tik katalikiškus laikraščius ir kningas.

2. Ragink savo pažįstamus skaityti gerus laikraščius, kningas padėk jiems anuos persiųsdinti.

3. Knygą ar laikraštį perskaitęs, nemesk jų į šalį, bet duok juos skaityti tiems, kurie laikraščio ar kningų neskaito.

4. Kelionėje, viešbučiuose, skutyklose, arbatinėse, valgyklose reikalauk katalikiško laikraščio.

5. Jei gali, nelankyk tokių įstaigų, kurios atsisako laikyti katalikišką laikraštį.

6. Neikuomet nepeik prieš kitus savųjų katalikiškųjų kningų ar laikraščių. Jei matai juose kokią ydą, patylomis perspėk redakciją.

7. Šelpk katalikų laikraščius savo raštais ir žiniomis. Jei kas svarbaus atsitiks, tuoj parašyk tai į katalikišką laikraštį trumpai, aiškiai ir teisingai, be jokių perdėjimų.

8. Parūpink katalikų laikraščiams pagarsinimų. Ir didžiausis laikraštis negalėtų gyvuoti piningais pačių tik ėmėjų. Didžiausia laikraščiui paspirtis yra paskelbimai arba apgarsinimai. Ragink pirklius ir visokius amatninkus, kad garsintus katalikiškuose laikraščiuose. Jei pirklys apsigarsino, pasakyk jam, kad prie jo perki dėlto, kad jis skelbias katalikiškuose laikraščiuose.

9. Neskaityk blogų kningų ar laikraščių ir kitus nuo jų atkalbink.

10. Darydamas testamentą neužmiršk ir katalikiškųjų laikraščių. Paskirk kokią savo turtų dalį gerų katalikiškų kningų, laikraščių palaikymui ir praplatinimui.

Lietuviai katalikai, katalikiškųjų laikraščių ir kningų prieteliai, perskaitykite atvėjų atvėjais tą knigelę, o ypač tuos patarimus ir stengkitės, kad jie įvyktų gyvenime kuoplačiausiai!

№ 2697.

Nihil obstat.
Censor ex officio
Praelatus *A. Dambrauskas*
Caunae Augusti 28 d, 1921 a.
Imprimatur
Caunae, die 29 Augusti 1921 an.
J. Skvireckis, Eppus
Vicarius Generalis.

TURINYS.

Šv. Kazimiero D-jos

leidiniai:

DEMOKRATIJA. *D-ro A. Maliausko* 198 psl· 22 auks.

ŽYDAI, EKONOMIJOS IR VISUOMENĖS ŽVILGSNIU. Parašė *D-ras A. Maliauskis.* 10 auks.

EVANGELIJOS DALIS, skaitomos visų metų Viešpaties dienomis ir šventadieniais. Vertė *J. Skvireckas, Žemaičių Vyskupas — Pagelbininkas.* 144 psl. 30 auks.

GIESMYNĖLIS bažn. chorams, mokykloms ir šiaip jau giesmininkams. Tekstą sutaisė *A. Jakštas*, gaidas pagamino *J. Naujalis.* 144 psl. 15 auks.

BAŽNYČIOS ISTORIJA. *Kun. A. Aleknos.* 252 psl. 20 auks.

IŠPAŽINTIES PASLAPTIS. *J. Špilmanno S. J.* Apysaka 232 psl. 20 auks.

LIETUVOS ISTORIJA. *A. Aleknos.* 268 psl. 15 auks.

LIETUVOS ISTORIJA. (trumpesnioji), *A. Aleknos* 80 psl. 12. auks.

PAVASARIO BALSAI. *Maironio.* Nauja iliustruota laida. 120 psl. 20 auks.

LOGIKA. *A. Jakšto.* 264 psl. 19 auks.

GERUMAS. *T. Fabero.* 54 psl. 1,60 auks.

VADOVĖLIS IŠMOKTI DAILIAI MIŠIOMS TARNATU *Seno bažn. Tarno.* 16 psl. 1 auks.

BETLIEJAUS STAINELĖ. *J. Snapščio.* 46 psl. 5 auks.

NEBUK STORŽIEVIS. 3 laida. 68 psl. 6 auks

GĖLIŲ PINTINĖLĖ. Apysaka. *V. Ambraziejaus.* 2 laida 96 psl 5 auks.

PAAUGUSIŲ ŽMONIŲ KNYGELĖ. *Vysk. Valančiaus* 3 laida. 186 psl. 9 auks.

MARIKĖ *Vargšo.* Apysakaitė. 60 psl. 4 auks.

PAKLYDĖLIAI. *J. Geručio.* 2 laida. 34 psl. 3 auks.

GEOMETRIJOS VADOVĖLIS dviklasėms mokykloms. Vertė *A. Jakštas* 104 psl. 15 auks.

PLOKŠTINĖ TRIGONOMETRIJA. Teorija ir uždaviniai *A. Jakšto.* 156 psl. 25 auks.